

All our possessions
are as nothing com-
pared to health, streng-
th, and a clear consci-
ence.

—Hosea Ballou.

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903. Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956

No. 38—Vol. LVI.

Friday, 3rd October, 1958

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER.
Price: FOUR PENCE

“AFRIKANER NATION” CONCEPT UNDER FIRE

THE only way in which it can be hoped ultimately to establish a South African nation is to regard the Afrikaners as a national group with an innate language and culture and nothing more.

“It is fatal for the birth of a nation if it is already flatly implied to our English fellow citizens that we do not strive for a South African nation.”

These views are expressed by Mr. P. du Preez of Turffontein West, Johannesburg, in the main leader page letter of the “Transvaler,” organ of the Nationalist Party in the Transvaal. According to a “Star” report the writer says that he was extremely alarmed by a leading article in the paper about the Afrikaner nation.

“It is not because I do not agree with you that we may have reached a point in our group development in South Africa where an Afrikaner nation may be spoken of, but because it complicates immediately future action to build a South African nation.

Cannot See

“If we have to agree with you that an Afrikaner nation exists, a view that was also expressed by Mr. J. J. Fouche, Administrator of the Free State, I cannot see how our leaders can on other occasions, when it suits them, also speak of a South African nation.”

“The two things are, in my mind, direct contrasts and do not make sense.

“Or are you in favour that both an Afrikaner nation and an English nation should develop on our soil?”

“If this is the case, we should relinquish the pious words that we desire a South African nation and our frank statements to the world that it will be an Afrikaner nation in which we intend ultimately to assimilate the English group.

“Owing to the numerical

strength of the Afrikaans national group, they must inevitably impress many of their qualities on the growing South African nation.

“It cannot be helped, and I think that if this is explained adequately to our English-speaking countrymen they will accept it as such.

“The difficulty with us today in South Africa and in politics is that we often say things because they sound acceptable and are popular to advocate.

“We do not, however think of the logical consequences of our statements.

“We must be clear on the road we are to follow,” the writer concludes.

D.R.C. TELLS HEGGER TO HAMBA KAHLE

Potchefstroom, Monday.

THE Rev. H. J. Hegger, the former Catholic priest who is now on an anti-Catholic lecture tour of the Union, has been asked to tone down his sermons says a report in the “Rand Daily Mail.”

Ministers of the three Dutch Reformed Churches who are sponsoring his tour believe that he has laid the churches wide open to accusations that they are promoting religious hatred in the Union.

A secret meeting of leaders of the three churches was held in Johannesburg. They have asked for a full report on Mr. Hegger's three sermons in Potchefstroom.

They have also requested that he should in future not be as scathing in his attacks on Roman Catholicism.

A minister of one of the Dutch Reformed Churches told in Potchefstroom:

“From what we have heard so far, Mr. Hegger's lectures and sermons may result in religious strife in South Africa. We want to avoid this at all cost.

“When we invited him to come to South Africa, we agreed that he should not be personal in his criticism of Roman Catholic doctrines.

QUESTIONS ON “AFRIKANER NATION”

JAN Burger is a correspondent of the “Star.” He writes mainly to acquaint English readers with life and thought in the Afrikaans community. In a recent article he asked some questions of “Die Transvaler” on the idea of an Afrikaner nation. Among things, he said:—

“I am very glad the “Transvaler” has replied to a leading article in “The Star” which said that the existence of an Afrikaner nation is incompatible with the creation of a South African nation.

“The “Transvaler” has now in effect said that it is

aiming at the creation of an Afrikaner Nation. Personally I think that this is in some ways a fact already.

“I think we have already in the minds of thousands of Afrikaners, reached the stage where the accent does not fall on the establish-

(Continued on page 384)

OPINION

FRIDAY, 3RD OCTOBER 1958

Time To Think

ONE of the most important factors which make the Nationalists so powerful is the absence of closely co-ordinated opposition based on principle. The United Party is not and has never been an opposition to the Nationalist Party. It subscribes to the herrenvolk doctrine and differs from Verwoerdlans in that it peddles an inferior brand of the same commodity.

What is true of the United Party is to a lesser extent true of most pressure groups on the white side. The process of disintegration visible in nearly all of them is but proof that their opposition is inspired more by the wish to be where the Nationalists are than by the desire for a wholly different order of society.

It was thus most encouraging to hear Mr. Peter Brown, the national chairman of the Liberal Party, tell a mixed Durban gathering last week that to be effective, opposition to the Nationalists had to use both the ballot box and extra-parliamentary pressures. Pressed to say if passive resistance would be effective against the type of ruler we have he said, it was possible it might not be.

The real importance of Mr. Brown's statement lies in the fact that it defines a new plane on which White and non-White might collaborate to defeat apartheid. Quite clearly, it is futile to think that the White voters will throw out the men of apartheid on their own. As the man of colour in this country and beyond our frontiers takes a more definite stand against race oppression, the White voter will realise more and more that apartheid is his principal guarantee of survival.

Need then arises for an approach which will enable Black and White democrats to translate their opposition to apartheid together, into deeds along lines in which they will be most likely to produce the results they desire. The use of parliamentary and extra-parliamentary pressures comes in at this point.

Mr. Brown indicated that the latter were a weapon which requires very careful thought. We endorse this view. Passive resistance might or might not be ideal. But there are many non-violent methods which could be used. And into these the opponents of apartheid need to go carefully. It is possible that one might be found which would open the doors to unity in the ranks of those who oppose race oppression and bring nearer its end the doctrines which brings ruin and unhappiness to so many.

Mahatma Gandhi



ON October 2, followers of Mahatma Gandhi all over the world paid their homage to that great saint, on his 89th birthday. Mahatma Gandhi, is no more, amidst us. Ten years ago, a mad man, ended his life with a bullet. Many had never even seen this great man. They did not speak his language, or even set foot in his country, and yet the whole world was plunged into mourning by his death. Gandhiji was the friend of the poorest, the loneliest, and the lost. In the words of some of the world's famous men, Gandhiji made humility and truth more powerful than empires. He was the spokesman for the conscience of mankind, and when he fell by the assassin's bullets, men and women knew that mankind had been left without a spokesman. As Louis Fischer says in his book—Humanity was impoverished because a poor man had died. No one who survived him had faced mighty adversaries at home and abroad with the weapons of kindness, honesty, humility and non-violence, and with these alone, won so many victories. His legacy to us, his courage, his lesson—truth and his weapon—love. His life is his monument and he belongs not only to India but to mankind.

But people have a way of enshrining the great and yet not imbibing their teachings. Mahatma Gandhi won many a victory here in South Africa, with his principles of love and non-violence, and so his birthday, is a significant day for us, when we are facing perhaps the darkest hours of our history in this country. It is not enough to say that we believe in non-violence, but we must, really and truly accept the creed in our hearts, then the path for us in our struggle will be clear. Let us remember Gandhiji today and in paying homage, let us even at this late stage, learn a little bit from his life that would be the best tribute to that great soul, whose teachings enriched the lives of millions.

The Way Of Gandhi

It is true that I have often been let down. Many have deceived me and many have been found wanting. But I do not repent of my association with them. For I know how to non-cooperate, as I know how to cooperate. The most practical, the most dignified way of going on in the world is to take people at their word, when you have no positive reason to the contrary.—From "Young India."

Comment On Men And Events**Real Significance For Us Of
De Gaulle's Success**

By JORDAN K. NGUBANE

IN his desperate bid to restore France to her past greatness and in that way save her from ruin, General de Gaulle unwittingly threw into very bold relief the importance of values of life as a unifying factor among peoples of different races and colours, different religious outlooks and different levels of development. And in doing that he enabled the man of colour to show that where he is free to make up his mind, he believes that the democratic way is superior to every other.

The overwhelming decision of French Africa in particular to remain within the French Union is of particular significance for us in South Africa. It is the clearest proof possible that what the man of Africa desires is not to push the White man into the sea; it is the freedom to make better use of his life and talents.

This is of particular importance to a country like South Africa where the men of apartheid preach that race equality and integration will bring about conflict. The decision of the Africans under French rule shows that where citizenship has a similar meaning on both sides of the colour line, racial differences are not only unimportant—they need not necessarily lead to clashes.

Race conflict, as a matter of fact, is not permanently ingrained

in the human make-up. We are not born with our attitudes to race. We acquire them in the process of growth, education and communion with others.

300 Years

In South Africa's case race hatred has, within the last three hundred years or so, come more powerfully from the White side than the non-White. From this we can draw the conclusion that what the men of apartheid mean is that they are incapable of adjusting themselves to a situation where they could be happy as the equals of their non-White countrymen.

Distressing as this is, it should drive us to study what is going on in the French Union with keener interest.

General de Gaulle made it quite clear that the new com-

munity of Frenchmen he wanted would be based on the acceptance of a particular set of values. Those who did not want his conditions were free to break their ties with France. When the French Union went to the polls people knew precisely what it was they were doing. Not even the war in Algeria clouded men's mind. There had been reports that Senegal and Niger might vote for secession. But even they decided for Union.

It would, of course, be wholly unrealistic to regard the decision as nothing more than a vote of confidence in partnership. As a matter of fact, it is not that. Within the the French Union men are regarded as individuals. It was a vote of confidence in a particular way of life.

But there is an aspect which the unanimity also throws into very bold outline. Most of the peoples in France's African colonies are backward and poor. Very many of them depend on subsidies in one form or the other from France. In some areas the ignorance of the people is so great that they depend on France for leadership and protection. Very many of them, viewed in this light, did not really have much of a choice. They had to go with the old firm or sink.

It is a sobering thought to se-

member that while the Africans in particular have nailed once and for all time, we hope, the canard about their bloodthirsty intentions towards the White man, their decision is a triumph for realistic statesmanship which should induce France to reciprocate the vote of confidence in her by speeding up reforms and rapidly raising the standard of living of the peoples concerned.

This is of particular importance when it is remembered that Mr. Sekou Toure, Prime Minister of Guinea, led his people out of the French Union. Guinea is smaller than Ghana, with a population of about two and a half million. The country, however, has rich deposits of bauxite which is used in aluminium-making. Sekou Toure feels that he can look after himself better outside of France than within the Union.

Another important feature of the French decision is the overwhelming defeat for the communists—particularly in Algeria. They did not like the de Gaulle constitution. Among other things they feared that if the colonies voted for Union, that would take the bottom out of the swear-things about imperialism. Now, the toilers and the peasants have come out solidly for imperialism, it would seem...and a new line in the colonies will have to be found.

India's Largest Insurance Company At Your Service

The
New India Assurance
Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA

RUSTOMJEE JALBHAY RUSTOMJEE

140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY

CONSULT US FOR

EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.

Residence: 111 Eleventh Avenue,
DURBAN.

Phones:

Office: 25845
Residence: 36413.

"New Age" Replies To "Inferiority" Charges

IN a signed letter to "Opinion," Mr. L. Forman, Editor of "New Age," writes:—

"Your Mr Jordan Ngubane, in his attack on "New Age" in your issue of September 12, concealed from his readers two vital pieces of information which quite destroy his argument.

"In the first place, the "New Age" article was attacking, not the Africanists, but what it described as "Coloured Africanists,"—in other words Coloured politicians with the same attitude to the Congress movement as the Africanists proper. In the second place, the article was written by a Coloured man, Mr. Barney Desai, the Vice-President of the South African Coloured People's Organisation.

"New Age at most, therefore, was guilty of printing an article by one Coloured man attacking the policies of another. Yet Mr. Ngubane, by concealing these facts, is unable to accuse the paper of an "unconscious assertion of superiority", of "mud-slinging with a racial tinge," of "taunting (Africanists) with talk of inferiority complexes", of "attacking the African", of the domination of the ANC by the COD" and of "taking orders from Moscow."

Extravagant

"As usual, Mr. Ngubane is making the most extravagant and false assertions without taking the trouble to provide any evidence. He accuses the Congress Movement of being "just a clever trick to facilitate the domination of the ANC by the COD as well as to split the ANC and divide its mind." Yet the fact is, and Mr. Ngubane knows it, that COD was formed at the request of the ANC and not vice versa, because the ANC felt that the formation of the COD was the best contribution Whites could make to the freedom struggle at the time of the historic Defiance Campaign.

"The ANC has never suggested that the Whites should join the ANC as rank and file members, which I am sure many of them would be willing to do if requested. In fact, the role played by COD and by the Whites generally in the Congress movement is the one which has been decided upon in the first instance by the ANC, and one which the Whites have accepted in deference to the wishes of the ANC. Is that also "just a clever trick" or an "unconscious assertion of superiority"?

"Finally, Mr. Ngubane thinks "New Age is making "too many oblique attacks" on the Liberals (but apparently feels himself free to make as many direct and vicious attacks on the COD as he pleases). The "New Age" article in question made no attack on the Liberals as such, but merely criticised their support for the decision to expel the SACPO and COD members from the Bus Apartheid Resistance Committee. Mr. Desai's expression of surprise that the Africanists are prepared to consort with Liberals though they are unwilling to have anything to do with COD is a reflection on the Africanists rather than on the Liberals. Why Mr. Ngubane should think the Liberal Party support for the Treason Trial Defence Fund entitles them to exemption from criticism is beyond comprehension. Or did he intend his remark as a threat?

Non-Whites Might Create "Third Force"

THE non-White peoples of the world might be forced to form a "third force" to hold the balance of world power if they were rejected by the West, warned Dr. Patrick Solomon, Trinidad's Minister of Education, in London.

He told a meeting of about 1,000 people, among them Asians, Blacks and West Indians, in Trafalgar Square that "either you want us in the Commonwealth or you don't. If we belong to the family, we expect family treatment. If you don't want us, tell us now and we will take up our beds and walk

"The world is divided largely into two camps—Western democracy and the Iron Curtain countries. We have got used to Western democracy, but if you and America slap us in the face, which way do you expect us to turn—to the East? Or do you want us to form a third force?"

Colour In Common

"The West Indies and India, Pakistan, Ceylon, Uganda, Ghana and all those people who are in the process of freedom from colonialism, and who have colour

in common, form two-thirds of the human race.

"Do you want us to form a third force to hold the balance of world power?"

Dr Solomon said his people were heartened because the events of Nottingham and Notting Hill did not represent the "innermost feelings of the bulk of the British people."

If You Do.....

He said: "If you want to stop immigration into this country from the West Indies—I am not saying you do, but if you do—you can persuade your Government to plough back into the West Indies a very small part of the money that was taken from it—some of the money, in fact, which made England great and glorious."—Sapa Reuter.

Questions On "Afrikaner Nation"

(Continued from front page)

ment of a South African nation any more but on an Afrikaner nation.

"I do not want to quarrel with the "Transvaal" about this. But there are certain anomalies in the position which I would like them to clear up for me.

Contradictory

"Is it possible for two nations, an Afrikaner nation and a South African nation, something which many National Party leaders advocate, to be found in the same geographical context?

To me the two things are contradictory. Let us have some clarity here too, as with our colour policies. If it is to be an Afrikaner nation alone, let us stop fooling around and let us tell the public candidly what we have in mind is an Afrikaner nation with the gradual assimilation of our English speaking fellow-citizens. Let us also then envisage a change in the name of our country.

"Also to those letter-writers who keep on writing to "The Star," accusing me of all kinds of sinister intentions, let me tell them once and for all that an Afrikaner to me only means somebody who adheres to the Afrikaans language and culture—in other words, a cultural group only.

"I believe in a South African nation with two or more cultural groups. For the moment my assignment is to write mostly about Afrikaners."

Ceylonese Speaker To Uphold Dignity Of Parliament

THE Speaker of Ceylon's House of Representatives Mr. H. S. Ismail, appealed to members of all parties to co operate with him in maintaining order and upholding the dignity of the Chamber.

He was referring to unruly scenes in the House recently when, he said, one member had not only threatened to assault another but had actually begun crossing the floor. This was "unprecedented."

The speaker promised to look into a complaint which had been raised on a motion of privilege that sections of the press had misrepresented the incident—Sapa Reuter.

Afrikaans Author Appeals For Courtesy To Coloureds

AN appeal to the youth of South Africa to extend the hand of friendship to the Coloured people before it was "too late even to be sorry" was made by the Afrikaans author Mr Gert Pretorius says the Cape Town correspondent of the "Daily News."

Mr. Pretorius was one of a number of Afrikaans authors of the Afrikaanse Skrywers Kring who addressed more than 200 pupils and teachers, from schools in the northern areas, at the J. G. Meiring High School in Parow.

"One of the tragedies of the way of life of the White man, and particularly of the Afrikaner in South Africa, is that he does not make a greater effort to gain the friendship of the Coloured people.

"We are far too inclined to see him as 'old Gamat' who speaks Afrikaans in a funny way and who sometimes drinks too much.

"We insult him in very many petty ways—most of the time unwittingly. We are inclined to forget that by treating him so, we are teaching him to hate us.

Own Right

"The Coloured man has as much a right as we have to be regarded as a human being in his own right. He is no longer an appendix to the White man. Like us, he longs for love and acknowledgment and even immortality. He speaks Afrikaans and has our religion. He is nearer in his way of life to the

Afrikaner than any racial group in South Africa."

"To many of us he is a 'Hot not.' It does not occur to us to address or treat him in the same way as we treat our fellow Europeans."

Mr. Pretorius said that an example of bad treatment of the Coloured people occurred when Coloured traffic police were put on duty in Parliament Street. Some Members of Parliament complained and the Coloured constables, who had done their job courteously and efficiently, were taken off duty in Parliament Street.

Turned Backs

Thereafter, whenever they saw the sticker of a Member of Parliament in a car windscreen, they turned their backs in disdain.

"I appeal to the teachers and children not to make themselves guilty of this sort of cruel and inhuman behaviour," he said.

"The youth of this country should be taught to treat these people with respect. We must extend the hand of friendship to the Coloured people now, otherwise it might be too late even to be sorry."

Handelsinstituut Wants Government Economy

THE State should curtail "troublesome and useless activities," which wasted money, the Afrikaanse Handelsinstituut resolved at its annual congress in Johannesburg.

Mr. D. W. R. Merizog said: "In the past few years we have had volumes of regulations. In 1923 this country's laws and statutes were included in one thin book. Today it is contained in two 6in. thick volumes.

Mr. Merizog went on: "The mass of regulations has created a mass of officials. In many cases money is being wasted on useless officials. For every pound that is being devoted to an official, the public has to pay for £10 of work.

"We must request the Government to curtail their troublesome and useless activities as far as possible."

Other delegates agreed that there was a wastage of money in

the administration: State officials should be made to realize that they were not working for a charitable organisation, it was said.

A resolution was carried requesting the Government "to curtail State activities, especially control measures, wherever possible; and to prevent Socialism from 'sneaking' into the country by means of excessive State activities."

Naude In India

NAIROBI, Monday:

The South African Finance Minister, Mr. J. F. Naude arrived here by air last night on his way to New Delhi where he is to attend the Monetary Fund Conference. He was accompanied by Mrs Naude, the President of the South African Reserve Bank, Dr. de Kock, and the Secretary for Finance Mr. Steyn.

Privileges For Some, Says Lecturer

IT should help to solve the "frustration of indecision" if White South Africans would accept two facts: That at some future date the franchise will have to be granted to Black South Africans; and that they should only get the franchise when a sufficiently stable middle class has emerged.

This is what an article in the "Transvaal Educational News," official organ of the Transvaal Teachers' Association, by Mr. Brian Rose, broadcaster and lecturer at the Johannesburg College of Education, says.

"We need only fear the future if, instead of promoting this middle class, we have prevented it."

The article says that this middle class has not yet emerged.

"Our immediate task in South Africa is clearly not to demand a total franchise.

"It is to create opportunities for local government, conditions in which Black South Africans may invest and control capital, and educational circumstances that allow the accumulation of those techniques, crafts and skills without which it is impossible adequately to manage a modern industrial-democratic state."

The process should be assisted by offering privileges to all those who reach, "agreed qualifications."

"The more civilized they become, the less should be the need for personal restriction," says the article.

"The chief source of our present disquiet is the nature of the bridge between present conditions and future ones, between the restless ignorant African of today and the informed stable Black citizen of tomorrow.

"The provision of such a bridge will obviously be the most important matter of public safety for some years to come."

The "bout of democratic indigestion" can however, not be solved by declaring a general franchise for a people incapable of using it.

"Such an action would be the negation of all democracy, and the sooner we realize it the better."—"Star."

Nkrumah Bans Opposition

ACCRA (Ghana) Sunday.

THE Government announced today that the Opposition United Party had been banned from holding public meetings.

The ban followed the United Party decision to boycott the forthcoming Regional Assembly elections.

A statement from the Ministry of Information said "there appears a danger that any meetings the Opposition may hold during the period of electioneering will be devoted to attacks on the Regional Assemblies Act such as might provoke ill-disposed persons to indulge in breaches of the peace during the elections."

Commenting on the ban, Deputy Parliamentary Leader of the Opposition, Mr. S. D. Dombo, the Opposition would ignore such a ban and would go ahead organizing rallies whether permits were issued or not.—Sapa-Associated Press.

Cable & Tel. Add. HARGVAN.

Phone 29368

P. Hargovan & Co. (Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban
Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " "
Fresh First Grade Garlic 2/- " " "

Cash with order only.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Gandhi, 'Indian Opinion', And Freedom

By GEORGE HENDRICK In "Gandhi Marg"

"THE existence of an area of free land," the historian Frederick Jackson Turner wrote, "its continuous recession, and the advance of American settlement westwards, explain American development." Dr. Walter Prescott Webb has extended Turner's thesis by attempting to show that the world frontier promoted individualism, self-reliance and equality and fostered political democracy. The absence of land for settlement, Dr. Webb believes, "tends as surely through undernourishment to destroy those things that its existence stimulated." Dr. Webb in his latest volume, "The Great Frontier," has written of the 'frontier as a determining factor in modern Western civilisation' and has speculated about the effects upon modern societies of the closing of the world frontier. One might also suggest that the closing of a frontier to racial groups is an artificial closing of the frontier; Indians in South Africa were for instance, inhabitants of a country with underdeveloped land and with almost unlimited opportunities, but Indians were denied most of the opportunities available to Europeans.

Gandhi learned in 1893, soon after his landing in Port Natal, that European settlers had restricted the economic, political and civil rights of Indians. Through discrimination against Indians, Africans and coloureds the Europeans, English and Boers alike, increased their own profits.

After slavery had been abolished in South Africa, a labour shortage developed because Africans refused to do agricultural work. A handbook for emigrants, "The Colony of Natal: An Account of the Characteristics and Capabilities of this British Dependency" edited by Robert James Mann in 1859, pointed out that in the county of Victoria there were 622 Europeans and 29,982 Africans, of whom only 874 had been in service during that year. Mann's guide assured the prospective European settler that an investment of £500 would purchase 200 acres of land at £100 and meet all expenses in establishing a sugar plantation which would, in two years, at the first harvest, bring a return of £800. Although tremendous profits were to be made, labour costs, figured at 7 shillings a month and mealies for Africans, would be only

£72 a year. Mann pointed out that £5,000 had been voted to import Indian 'coolies', and it was hoped that the competition would 'work wonders upon the Kafir (Negro) mind.'

Law 14 of 1895 which authorised the importation of indentured labourers provided that at the end of five years they were to be provided with return passage to India or the equivalent in Crown land if the indentured labourer elected to remain in Natal. At first the Indian government hesitated to allow indenturing, but the terms were eventually agreed to. Whatever fears Indians may have had were perhaps soothed when they recalled Queen Victoria's promise upon becoming Empress of India: "We hold ourselves bound to the natives of our Indian territories by the same obligations of duty which bind us to all our other subjects."

By 1866 several thousand indentured labourers had been admitted to South Africa, and the more adequate labour supply made huge plantation profits possible. The "Natal Mercury" of 19th January 1865 editorialized: "Had it not been for the coolie labour, we should not hear of coffee plantations springing up on all hands and of the prosperity of older ones being sustained solely through the agency of East India men."

Although Indians during their period of indenture were virtual slaves, many of those who served their terms remained in South Africa. The Crown lands in the Equeefa Valley were arid and far from the markets, and many Indians began to rent or buy small plots from Europeans. The truck farms which they cultivated intensively were successful, and Indians soon furnished almost all the fruit and vegetables consumed in Natal. By 1887 over two thousand Indians owned or rented land near Durban. Although the markets were well supplied with cheap fruit and vegetables, Europeans began to complain they were unable to meet Indian competition.

Indian traders, because they were not afflicted with the ideas of racial supremacy, captured most of the trade with indentured and freed Indians and with the Africans. All

sections of the Indian community seem to have been of value to the South African economy, but competition was feared by European farmers and traders alike, and anti-Indian agitation began to develop in the 1880s. As late as 1878, however, the novelist Anthony Trollope reported the free Indians to be 'a popular portion of the community, and much respected—whereas the white man does I fear generally despise and dislike the African.'

The Boers, however, showed the first open hostility to the Indians. Since they considered all coloured peoples drawers of water and hewers of wood, the Boers felt it extremely dangerous to give any rights to Indians. South African Republic Law 3 of 1885 applied to Coolies, Arabs, Malays and Mohammedans and restricted their ownership of property to 'streets, wards, and locations as the government for purposes of sanitation shall assign...' As P. S. Joshi has pointed out in "The Tyranny of Colour" the law was in direct violation of the agreement of 1884 between Her Majesty's Government and the South African Republic which provided that all persons, other than Africans, 'will have full liberty with their families to enter, travel or reside in any part of the South African Republic.'

European agitation for enforcement of Law 3 of 1885 convinced Sir Hercules Robinson, British High Commissioner, that the law was indeed necessary to protect public health. The law was soon revised slightly to provide that Indians should pay a £3 tax before entering the Transvaal; Indians were to have no vote and were subject to curfew at nine at night. After the Boers discovered that the British Empire would not protect her Indian citizens, they passed even more drastic legislation: after 1888 Asiatics could not carry on business in the South African Republic except in the Asian quarters; Indians were excluded from the Orange Free State, and by 1899 Indians were prohibited from walking on South African Republic sidewalks.

Gandhi entered this Kafkaesque world in 1893; he has provided in his Autobiography and in "Satyagraha in South Africa" vivid descriptions of his personal treatment and the general persecution of Indians. But

because these volumes were partially written in jail and without the files of "Indian Opinion", the journal with which he was connected from 1903 until he left South Africa in 1914, many of the incidents concerning Gandhi's development in South Africa have never been studied. Even the date "Indian Opinion" began publication is almost always given incorrectly (Gandhi remembered 1904) and biographers and bibliographers have continued to give the 1904 date instead of 4th June 1903.

"Indian Opinion", published from Sri Madanjit's press, announced in its first issue: "The policy of the paper would be to advocate the cause of the British Indians in this sub-continent. But while it would insist upon the rights of the community, it would not be slow to point out to its responsibilities as members of a mighty Empire. It would persistently endeavour to bring about a proper understanding between the two communities which Providence has brought together under one flag." "Indian Opinion" was to occupy Gandhi's attention for the next ten years. "There was hardly an issue of "Indian Opinion", he wrote, "without an article from me. I cannot recall a word in those articles set down without thought or deliberation, or a word of conscious exaggeration, or anything merely to please."

The first issue of "Indian Opinion" listed many of the problems confronting the Indians. The Immigration Restriction Act prohibited immigrants from entering unless they had formerly lived in the Colony. The Dealers' Licences Act placed Indian traders at the mercy of licensing officers who have practically absolute discretion either to grant or withhold trading licences which have to be taken out every year. The lack of educational facilities for Indian children, the necessity of carrying passes, travel in segregated vehicles, the £3 tax, restrictions to locations were all noted in the first issue of the journal.

(To be concluded)

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.
Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg. Phone 33-1654.

The Indian Approach To National Minorities

By AMIT KUMAR NAG In "Unesco Features"

THE population in India contains a large number of primitive tribes who subsist on hunting, fishing or by simple forms of agriculture. Their total population figure is around twenty million.

There are three distinct zones in which they live, namely North-Eastern, Southern and Central India.

In the North-Eastern Zone, the tribal people are scattered over a large area in the sub-Himalayan region and the contiguous parts of Assam, including the centrally-administered North-Eastern Frontier Agency and the Naga Hills Tuensang Area, and also Manipur and Tripura. Broadly speaking, they form a compact block and with minor exceptions are found along the whole of the North-East frontiers of India, and they even merge gradually into those of Burma and the Chinese province of Yunnan from which no clear line of demarcation can be drawn.

Mongoloid

They show typical Mongoloid characteristics. As in the Middle Indian tribal communities, one of the notable features in the village life of the tribes is the part played by the dormitories for unmarried people. They have separate dormitories for boys and girls. These institutions organise and control the entire youth of the village and help to develop them as fully-trained members of the community, thoroughly acquainted with the defensive and offensive organisations of the tribe. Arts and crafts, music and folk dances are highly developed. Both patriarchal and matriarchal communities are found.

The tribal people of the Southern Zone, Chenchu, Kota, Kurumba, etc. are the most primitive of the aboriginal population in India. They have abandoned their original dialects and now speak corrupt forms of the predominant languages of the region. The basis of their tribal life has centred round hunting and food gathering in a state of semi-nomadism.

The Central Zone consists of the plateaux and mountainous belts between the Indo-Gangetic Basin to the north and roughly the Krishna river to the south. The principal tribal communities inhabiting this region are the Munda, Ho, Santal, Saora, Oraon, Bhumij, Kharis, Bhil,

Baiga, Birhor, Bhuiyan, Kandh Juang, Koli and Gond.

Higher Scale

These tribes are of a higher scale of culture. Instead of the typical food gatherer's life, shifting cultivation is the prevalent form of production there. Their houses are more solidly built and life is more settled with some arts and crafts in evidence. There is even a considerable development of poetry and song, and folk dancing and music are popular. Communal life is better organised with village councils under a headman.

The tribal belt in the North-Eastern Zone of India is more important than the other two regions on several counts. Primarily, its importance is due to the strategic situation of the territory. This region is inhabited by tribes like Aka, Apa Tani, Abor, Chakma, Dafia, Garo, Gurung, Hkamti, Khasi, Kubi, Lushai, Limbu, Lepcha, Monpa, Mibir, Miri, Mishmi, Minyong, Naga, Padam, Pailibo, Rabha, Tagin, Taron, Bodo and others.

Ethnically they belong to two main groups: Tibeto-Burman and Thai-Chinese. But even among them there are communities with the strains of other groups or sub-groups.

Limelight

Among the tribal communities, the Nagas have been in the limelight for some time. The Naga practice of head-hunting and the rising of a section of the Nagas against the established Government were largely responsible for bringing the Nagas into the headlines of the daily press.

The Nagas do not constitute one single tribe. There are more than forty principal tribes among them. Their origin is not exactly known. Some of them appear closely akin to similar primitive tribes of Indonesia, Taiwan and Viet Nam.

Among other tribes of this zone, the Apa Tanis, a small community of only 21,000 people, constitute the most remarkable segment of the tribal population. They are peaceful, settled and organised. In a small valley not exceeding a

total area of 12 square miles, they have succeeded in building up a civilisation and economy far superior to that of the surrounding tribal communities. This has been possible only by an intensification of permanent cultivation unparalleled in aboriginal areas.

There is considerable controversy concerning the precise place of the tribal people in the national life of any country. In the past whenever the primitive tribes had been brought into contact with civilised man, the results had not been very happy. They were subjugated, dispossessed of their lands and completely emasculated to the point where their tribal life disintegrated.

Fair Treatment

With the British occupation and rapid opening-up of the country the tribal people came closely in contact with "civilisation" from which they did not always receive fair treatment. Consequently several uprisings of the tribal people took place in various parts of the country.

The underlying causes of these uprisings were the deep dissatisfaction created among the tribal people against exploitation by their more advanced neighbours and resentment against violation of their native customs and rites.

Against this background, the tribal policy of the Government of India has its origin in an act of 1874 which specified the tribal areas into "Scheduled Tracts" after the pattern of segregation of aborigines into reserves in the United States of America with a view to protecting their lives and ways.

Guarantees

Our tribal communities have been guaranteed a fair deal in the new Constitution. In recognition of their backwardness and special status, some privileges and constitutional safeguards have been incorporated in the fundamental law of the land. Besides, the tribal people of Assam State have been given wide regional autonomy to organise themselves according to their aspirations and ideas. The ultimate goal is national integration and complete communal mobility, but for a short period the need of special protection and some form of isolation has been accepted. Complete segregation is, however, never advocated as a lasting administrative policy, because complete isolation has never

led to progress and advancement, but always to stagnation and death.

In the light of the new awakening, the present policy of the Government of India strives to ensure complete protection to tribal life and customs without depriving the tribal people from their share of developmental activities.

The approach may be summarised as one which treats tribal life and culture with respect and the tribes with an affection which eliminates any possibility of superiority. It would bring the best things of modern life to the tribes, but in such a way that these will not destroy the traditional way of life, but will activate and develop all that is good in it.

Better Place

According to the policy as formulated by the Government of India, the tribes are assured of a better place in national life. More jobs, an integrated programme of development and more educational and cultural facilities are envisaged under a special scheme.

"An advance 'pilot project' under this integrated plan is the re-distribution of land in certain tribal areas of the Central Zone. Another important project is the Extension Service for about 10 million tribal people—nearly half of the total aboriginal population—who live in compact areas away from civilisation.

A common feature of the Extension Service is the improvement of the agricultural practices, the opening of multi-purpose schools where education is related to handicrafts, and the raising of living standards. The schemes under the various planned development programmes are expected to fit in with the genius of the people. "This original, indeed unique conception, at once scientific and humane", writes the noted anthropologist Dr. Verrier Elwin, "is difficult, but it is surely right. It is supported both by the findings of anthropological science and the warnings of history. It is a charter of religious, social, economic and cultural rights. It is the embodiment of the spirit of reverence. It is a gospel of friendliness and quality." (UNESCO).

"We Believe In Jomo Kenyatta"

Says Kenya Leader

THE People's Convention Party has decided to observe October 20, the sixth anniversary of the arrest of Jomo Kenyatta, leader of the Mau Mau rebellion, as a day of fasting and meditation, says a "Star" report.

Eight hundred members of the party, of which Tom Mboya is president, unanimously approved the decision.

The resolution said they would regard October 20 as a "national day."

Vice-president C. K. Lubembe said: "This is the only sign that will show the British Imperialists that we believe in Jomo Kenyatta."

The Emergency

October 20, 1952, was also the day when the emergency was declared.

Kenyatta was subsequently tried and sentenced to seven years' imprisonment, which he is now serving at Lokitang prison in the remote Northern Province.

On release he will be required to live in a remote place away from civilisation.

Earlier this month the other main African political party in Nairobi, the Congress Party, expressed support for Kenyatta as the political leader of Kenya Africans and urged his release.

Indian Youth Send Letter To Folsom

The following letter has been sent to Mr. James E. Folsom, Governor of the State of Alabama, U.S.A.:

Dear Sir,—Mr. Jimmy Wilson is soon to be executed for having robbed a white woman of 2 dollars. We, from distant race-ridden South Africa, plead that Mr. Wilson's life be spared.

In a world where capital punishment is slowly being abolished, for major crimes such as murder etc., we are dumb-

founded to hear that a man in his sixties is to be sent to his death for having stolen a mere 2 dollars. We know of the laws of your State which provide for the death sentence for robbery, and we know too that two persons (Negroes) have been sentenced under this most inhuman legislation. We are also aware that, though many Whites were convicted for robbery, not one was given the death penalty. We regard this as blatant racialism.

In the name of justice and humanity we plead with you, Mr. Folsom, to spare Mr. Wilson's life, for his fate is in your hands, and by so doing you will be rendering a great service to the cause of race relations in your country and to humanity as a whole.

Yours in the name of justice.

M. MOOLA,
Secretary.

S.A.I. Youth Congress.

Nigeria To Stay In Commonwealth

SPEAKING at a Press conference in London, the Prime Minister of the Federation of Nigeria and the Premier of Western Nigeria both asserted their desire for continuing the ties with Britain after Nigeria achieves independence.

Alhaji Abubakar Tafawa Balewa, the Federation Prime Minister, pledged publicly that Nigeria would stay in the Commonwealth after independence was granted to his country. "We shall have a High Commissioner in London who will represent the Federation following the example of Canada, Australia and the other members of the Commonwealth.

Chief Obafemi Awolowo, Premier of Western Nigeria, said, "After independence Nigeria will remain a member of the British Commonwealth of nations. A realistic foreign policy for Nigeria must be governed by close and conscientious ties and friendship with Britain."

Phone 835-6786

P. O. Box 1549,

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

33 West Street, JOHANNESBURG.

Mahatma Gandhi?

Was there a Man such as Mahatma Gandhi who lived on this Earth?

Then what did he do?

See for yourself this mighty Man who moved on this Earth and gave the world a new vision of thought.

This publication is fully illustrated. Over 300 pages and over 500 photographs of art paper.

12 x 15 STRONGLY BOUND BOOK.

Released by the Government of India

Priced £5-5-0.

NOW FOR SALE AT

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707.

P.O. Box 2524.

85 VICTORIA STREET,

DURBAN.

DIRECT IMPORTERS FROM INDIA AND OVERSEAS

WHOLESALE TO CUSTOMERS

AGARBATTIS

Ex India:—"Steamer Brand" No. R 444 8s. 6d.; "Three Roses" No. 909 6 tola 6s.; "Gateway of India" No. 511 3 tola 42s. 6 tola 96s; "Vasanti" (Bottle of Attar in every packet) 1 tola 8s. 9d.; 2 tola 17s.; 3 tola 29s. 6d.; 4 tola 40s. 6 tola 50s.; "Chameli" 1 tola 9s. 9d.; "Soongandh Rani" 1 tola 6s.; 2 tola 9s. 6d.; "Lata Mangeshkar" 4 tola 40s.; 6 tola 55s.

Ex Pakistan:—"Steamer Brand" No. R 444 6s.; "Three Roses" No. 909 3 tola 36s.; "Gateway of India" No. 511 3 tola 39s. 6d.; 6 tola 81s. 6d.; "Chameli" 2 tola 15s. 6d.; "Meelad" No. 999 3 tola 21s. 6d.; 4 tola 33s. 6d.; "Gulab" 3 tola 21s. 6d.; "Darbar" 3 tola 33s. 6d.; "Captain" 3 tola 23s.

All Prices Indicated for Agarbattis are per Dozen Lots Only. And Nett Cash With Orders Please.

CAROM BOARDS

Ex India:—(A new addition after many years of attempts)

"A" Quality Thicker Border £6-5-0

"B" Quality Thinner Border £5-15-0

Above with other extra Games on same and with very highly polished surface.

Ex Pakistan:—"Rubber Cushion" (well known for last 10 years) £5 5
"Nickle Corner" (as above) £4-15

All complete with Stricker and Men Set and Rules "How to play Carom" Special concession to customers. Special Less 5 per cent on Caromboards.

Country Orders to include Railage and Bank Exchange.

Regular shipments received and always in stock for: Coconuts, L., Garlic, Camphor, Bombay Ducks, Shrimps, M.B. Nuts, Tamariod, Masoor, Caromboards, Agarbattis, Sultans, etc., etc. Trade Inquiries Invited.

Why deal with others when you can deal with us. We are Direct and General Wholesale Merchants.

A. K. HOOSEN & SONS,
(HOOSEN'S BUILDING)

116 Queen Street. Phone 27349. P.O. Box 2160.

Tel. Add: HOOSENSONS.

DURBAN.

World Newsreel . . .

(FROM SAPA REUTER)

Menon Worried About Far East

MR. V. K. KRISHNA MENON, India's Defence Minister, described the Far East situation as one of "extreme gravity, which could set the world in flames" and repeated last week's offer of India's Good Offices in the Formosa dispute.

Answering questions on a television interview, Mr. Menon, head of the Indian delegation to the U.N. General Assembly, said that the evacuation of the Off-shore Islands would be a "first substantial step" towards a settlement, and then the Formosa question itself might be discussed between the Communists and the Nationalists.

Quemoy: Blockade Improving

Admiral Harry Felt, Commander-in-Chief of United States forces in the Pacific, told reporters in Taipeh (Formosa) the blockade situation in the Communist-besieged Quemoy Islands was improving.

"We are not over-optimistic," he said. "But we are not pessimistic."

The Admiral was speaking shortly before leaving by air for Okinawa following a series of talks in Taipeh with Chinese Nationalist leaders including President Chiang Kai Shek.

Describing Chiang as "a great leader", Admiral Felt said: "We now have a better understanding of each other's policy. Americans and Nationalists are getting closer together and there are no misunderstandings between us."

General Lawrence Kuter, Commander of the U.S. Air Force in the Pacific, who also took part in the talks, left for Okinawa shortly after Admiral Felt.

Nationalist sources said the talks had covered the training and re-equipping of Nationalist forces with the "most modern American weapons."

There has been no announcement on whether the Nationalists are being trained in missile warfare, although American Nike anti-aircraft and Matador ground-to-ground missiles are in position on these islands.

Newspapermen Over Quemoy

Four weeks of Communist shelling have made 50,000 civilians on this island of Quemoy jittery and war-conscious.

Farmers complained that har-

vesting of their staple foods—sweet potatoes and peanuts—is being held up by Communist gunfire.

The Nationalists announced that between midnight and 6 a.m. local time a total of 902 shells were fired at the Quemoy Island group by Communist batteries on the mainland. There has been no announcement of any convoy reaching the island.

A plane load of 23 foreign and nine local newspapermen made a pre-dawn flight to this embattled island.

The flight was the first to be authorised by the Nationalist authorities since they clamped down on newspaper coverage of the Formosa Straits "little war" a week ago.

The Nationalist air force C46 flew over and the pilot gunned his engines, swerved the aircraft around and took off immediately.

Power Transfer In Burma

The Press Trust of India reported from Rangoon that documents for the transfer of power from the Burmese Prime Minister, Mr. U Nu, to his army chief, General Ne Win, were signed secretly in Mr. U Nu's residence on Friday.

The two men had held discussions on the transfer since the General returned from an up-country tour a few days ago, the Press Trust of India correspondent said.

They had centred round the deteriorating situation in Burma, and the possibility of clashes and bloodshed.

Mr. U Nu's hand-over decision had come as a great relief to the general public, the correspondent added.

Lagging Behind NATO

The Commander-in-Chief of the British Land Forces in the Far East said in Manila that the free world's defensive alliance, including the South-East Asia Treaty Organisation and the Baghdad Pact could cope with any situation likely to arise.

Lieut.-General Sir Richard Hull said, however, that SEATO was lagging behind NATO in strength. SEATO, he said, certainly wants more time, effort and money spent on strength.

The General confirmed that Britain had been building up her

armaments including jet aircraft and missiles, in the Far East.

General Hull had arrived by air from his Singapore headquarters for a three-day visit at the invitation of the Philippines Chief of Staff, General Arellano.

Nehru Rides A Yak

The Indian Prime Minister Mr. Nehru, on Saturday began a five-day return journey to Delhi at the end of his State visit to the distant Princedom of Bhutan.

Riding yaks provided by the Maharaja, Mr. Nehru was accompanied by the Bhutan Prime Minister, Mr. Jigme Dorji, and other senior officials, until his party crossed into Peking-controlled Tibet.

It is believed that as a result of Mr. Nehru's visit, the path would be cleared for increasing Indian participation in the development of this strategic but remote Himalayan protectorate which the Peking Government appears to consider as a part of Communist China.

China Enters Atomic Age

Communist China said that its new experimental nuclear reactor marked China's entry into the atomic age.

It called for young scientists and the masses to be brought into the nation's gigantic "leap forward" programme.

"The 10,000-kilowatt heavy water reactor, built with Russian technical assistance, was put into operation on Saturday together with a cyclotron, Peking radio said.

DRY CHILLIES

Gross 33 lbs Bag for 33/6
Strong Brooms with long sticks made by Africans, 25/9 per dozen.

Small Brooms with short sticks 3/3 per dozen.

MAARMANS (Pty) Ltd.

Box 26. Phone 128, BRITS. Transvaal,

BOOKS FOR SALE JUST ARRIVED

Mahatma Gandhi (Last Phase)	32/-
Discipline of Non-Violence	1 6
Indian Home Rule	1 0
My Experience with Truth	15 0
Truth is God	2 6

Obtainable From:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Durban, Natal,

DEWALI GREETING CARDS

REF. NO.		
101	Film Star Printed Cards	3/- Dozen
102	Film Star Printed Cards Large	6/- "
103	Film Star Folder Cards Medium	9/- "
104	Film Star Folder Medium Cards Tinted	12/- "
105	Film Star Folder 3 x 4 Cards Plain	15/- "
106	Film Star Folder 3 x 4 Cards Tinted	24/- "
107	Film Star Post Cards Plain	15/- "
108	Film Star Post Cards Tinted	21/- "
109	Religious Folder Cards Medium Plain	9/- "
110	Religious Folder Cards Medium Tinted	12/- "
111	Religious Folder Cards 3 x 4 Plain	15/- "
112	Religious Folder Cards 3 x 4 Tinted	24/- "
113	Floral Series	18/- "
114	Floral Series	24/- "
115	Floral Series	27/- "
116	Floral Series	34/- "
117	Floral Series Perfumed	36/- "
118	Dewali Greeting Cheque Book	2/- Each
119	Dewali Greeting Hankies	1/10 E ch

ORDER NOW. POSTAGE FREE. C.O.D. 2/- EXTRA

Obtainable at Our Only Address:

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS

Phone 29488, 286 GREY ST., DURBAN. P.O. Box 2037

(Opposite Corner Shah Jehan Cinema)

Newly Arrived 'Jaico' Books

KASHMIR PRINCESS	25 s.
One Thousand Nights On A Bed Of Stones	6 s.
The Unmarried Widow	6 s.
The Spell Of Aphrodite	6 s.
Some Inner Fury	6 s.
Stories From Bengal	6 s.
Chitralkha	6 s.
The Ten Princess	6 s.
War And Peace	6 s.
The Living Thoughts Of Voltaire	6 s.
The Living Thoughts Of Karl Marks	6 s.
The Living Thoughts Of Confucius	6 s.
Somdeva's Katha Sarit sagara	6 s.
Tales From Kalidasa	6 s.
The Whirlwind	6 s.
The Voice Of God And Other Stories	6 s.
Kadambari	6 s.
Keeping Fit	6 s.
The Miracle Of Milk	6 s.
Siddhartha, Man Of Peace	6 s.
Goutama, The Buddha	6 s.
Nectar In Sieve	6 s.
Somadeva's Vetala Panchavinsati	6 s.

(Prices Including Postage)

Obtainable From:

INDIAN OPINION,
P. Bag, Durban.

Books For Sale

Sixty Years After (Natesan)	1	0
Selected Letters of Gandhiji	1	6
Public Finance	2	3
Eminent Americans	7	6
Bapu's Letters To Ashram Sisters		
—By Kaka Kalelkar	2	6
Gandhi Techniques in the Modern World		
—By Pyarelal	1	6
Gandhi's Challenge To Christianity—S. K. George	2	6
Why Prohibition—J. C. Kumarappa	1	0
My Dear Child—Gandhiji	5	9
My Religion—Gandhiji	5	0
Story Of The Bible—S. K. George	8	6
Hindu Dharma	10	6
Key to Health—Gandhi	1	6
At the Feet of Bapu—Chandwala	8	6
A Preparation For Science—R. B. Gregg	2	6
Bapu My Mother—Manubehn	1	6
Nature Cure	2	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Gleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhiji—N. Bose	10	0
Bhoo dan Yajna	2	0

Obtainable From:

"Indian Opinion"
P. Bag, Durban, Natal.

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

has pleasure in announcing that she has been appointed as
Agent for:—

**NATIONAL MUTUAL LIFE ASSOCIATION OF
AUSTRALASIA LTD.**

(INCORPORATED IN VICTORIA, AUSTRALIA.)

ESTABLISHED 1869

**A LIFE POLICY WITH THE NATIONAL MUTUAL
ENSURES ABSOLUTE SECURITY WITH GOOD BONUSES**

Please write or inquire for further particulars:

106 Mansfield Road, DURBAN.

P.O. Box 476.

Telephones: 47888.

Telegrams & Cable: "SORABTEM."

47453.

ઈન્ડિયન

ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે અને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું. ભૂતપૂર્વ તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધી

જન્મતા હરેક હરેક પદાર્થમાં થી નામરૂપ દુર કરો તો તેનું વારતવિક સ્વરૂપ અસ્તિ, માતિ, પ્રિય-સચ્ચિદાનંદ જણાશે. —બ્રહ્મચારી વિષ્ણુમકાશજી.

પુસ્તક ૫૬ મુ—અંક ૩૮

તા. ૩ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૮.

બુક નંબર પે. ૪

“આફ્રિકાનર દેશ” ઉપર અમુક સવાલો

‘સ્ટાર’ છાપામાં એમનો ખબરપત્રી યાન બર્ગર, જે ખાસ અંગ્રેજી ભાષાના ગોરાઓ માટે આફ્રિકાનર જીવન બાબત લેખો લખે છે, એણે “ડી ટ્રાન્સ વાલર” છાપાને એક “આફ્રિકાનર દેશ”ની વિચાર શ્રેણી બાબત અમુક સવાલો પુછ્યા છે. એ લેખમાં એણે નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે.

“હું એ ભેદને રાજી થયો છું કે “ટ્રાન્સ વાલર” “સ્ટાર”ના અંગ્રેજીપત્રો જવાબ આપ્યો છે. સ્ટાર છાપાનું કહેવું હતું કે, દક્ષિણ આફ્રિકા જેવા દેશ માટે એક “આફ્રિકાનર” સંસ્કૃતી અશક્ય છે.

“ટ્રાન્સવાલર” છાપુ હવે એમ કહે છે કે તેઓ એક “આફ્રિકાનર દેશ” અહીં સ્થાપવા ઇચ્છે છે. માટે પોતાનું માનવું છે કે અમુક અંગ્રેજી આજે, દક્ષિણ આફ્રિકામાં આ વસ્તુ આવી ગઈ છે. હું માનું છું કે, આજે હબરો આફ્રિકાનરોના મગજમાં એક દક્ષિણ આફ્રિકાનો દેશ સ્થાપવાનો વિચાર નથી બલકે એક આફ્રિકાનર દેશ સ્થાપવાના વિચારો દેખાય છે. હું આ બાબત વિષે, “ટ્રાન્સવાલર” સાથે વાદવિવાદ કરવા નથી ઇચ્છતો, પણ આ વિષે મારા મનમાં અમુક સવાલો ઉઠે છે. એ હું એમની સામે રજૂ કરવા ઇચ્છું છું.

શું એ બનવા ભેગ છે કે એકજ દેશમાં એક આફ્રિકાનર દેશ અને એક દક્ષિણ આફ્રિકાનો દેશ સ્થાપવાનું સંભવિત છે?

મારા વિચાર મુજબ આ બે વસ્તુ અસંભવિત છે. આ બાબત ઉપર પણ સ્વસ્વીકરણ થયું નેહજી. ને એક આફ્રિકાનર દેશ જ આપણો ધ્યેય હોય, તો આપણે સુદલે મને આ વસ્તુ બનતા સામે સ્પષ્ટ કરવી નેહજી

કે, ધીમે ધીમે, અંગ્રેજી બોલનારાઓને, આફ્રિકાનર સંસ્કૃતીમાં ભેદ લેવામાં આવશે, અને કદાચ આગળ જતાં દેશનું નામ

પણ બદલવાના વિચારો થાય. સાથે સાથે મારે એ પત્ર લખનારાઓ કે જે “સ્ટાર” છાપામાં હમેશ, મારી ઉપર એવા આક્ષેપો મુકે છે કે હું મારા મનમાં બહુ ઘાતકી વિચારો ધરાવું છું; એમને પણ મારે કહેવું છે કે મારે માટે આફ્રિકાનરનો અર્થ એ થાય છે કે, જે આફ્રિકાન્સ ભાષા બોલે છે,

અને આફ્રિકાન્સ સંસ્કૃતીને અપનાવે છે. ખીબ શબ્દોમાં મારા મનથી આ ફક્ત એક સંસ્કૃતીક સંસ્થા છે.

હું એક દક્ષિણ આફ્રિકન દેશ માં માનું છું, જેમાં બે અથવા વધુ સંસ્કૃતીક સંસ્થાઓ હોઈ શકે. હાલ માટે કામ, ખાસ આફ્રિકાનરો ઉપર લેખ લખવાનું છે.

બીન-ગોરાઓ કદાચ દુનીયાની “ત્રીજી શક્તિ” સ્થાપશે

ડી.નીડેના શિક્ષણ મંત્રી ડા. પેટ્રીક સોલોમને, લંડનમાં એક સભામાં બાપણ કરતાં જણાવ્યું હતું કે જે પશ્ચિમના દેશો બીન-ગોરાઓને તુછકાર્યા કરશે તો, દુનીયાના બધા બીન-ગોરાઓ મળીને એક ત્રીજી શક્તી સ્થાપશે. જેથી દુનીયાની સમસ્ત શક્તી, પશ્ચિમના દેશોના હાથમાં જ ન રહે.

દ્રાક્ષલગા સ્કવેરમાં આ સભા બરાઈ હતી જેમાં લગભગ ૧૦૦૦ હીંદીઓ, આફ્રિકનો તથા વેસ્ટ ઇન્ડિયનો હાજર હતાં. એમને બાપણ કરતાં આગળ જણાવ્યું કે—“કાંતો તમે લોકો અમને કોમનવેલ્થમાં ઇચ્છો છો અને કાંતો તમે અમને એમાં નથી ઇચ્છતા. આ વસ્તુ તમારા મનમાં સ્પષ્ટ હોવી નેહજી. એ અમે કોમનવેલ્થના કુટુંબમાં રહીએ તો અમને એક કુટુંબીજન તરીકે રાખવામાં આવવા નેહજી. ને તમે અમને આ કોમનવેલ્થ

ના કુટુંબમાં ન ઇચ્છતાં હો તો અમને એ વસ્તુ સ્પષ્ટ રીતે જણાવી દો, જેથી, અમે અમારા બીચા ઇપાડીને ચાલતા થઈએ.

આજે દુનીયા મોટે ભાગે બે ભાગમાં પડી છે, એક પશ્ચિમ સંસ્કૃતી અને બીજી બાજુ આયન કરટનના દેશો. અમે પશ્ચિમ સંસ્કૃતીથી ટેવાઈ ગયા છીએ, પણ ને તમે અને અમેરીકા અમને તમારો મારો તો તમે અમને કઈ તરફ વાળવા ઇચ્છો છો? શું અમે પુર્વની તરફ નેહજી કે પછી એક ત્રીજી શક્તી દુનીયામાં સ્થાપીએ?

આજે વેસ્ટ ઇન્ડીઝ, હીંદ, પાકીસ્તાન, સીલોન, - યુગાન્ડા, ઘાના અને ખીબ દેશો જે સ્વતંત્રતાને પંથે ચાલી રહ્યા છે, અને જેના લોકો રંગીન છે. એ બધા મળીને, દુનીયાની માનવ બંતવું કે ભાગ છે.”

ડા. સોલોમને આગળ બોલતાં જણાવ્યું કે. એમના લોકો એ ભેદને રાજી છે કે, નોર્ટીંગહેમ,

અને નોર્ટીંગહીલમાં જે બનાવો બન્યા હતાં, એની સાથે સમસ્ત ખ્રીટીશ જનતાં મળતી ન હતી થતી, “જે તમે એમ ઇચ્છતાં હો કે વેસ્ટ ઇન્ડીઝથી લોકો આ દેશમાં વસવા ન આવે, તો હું તમને કહું છું કે, તમે તમારી સરકારને કહેજો કે, વેસ્ટ ઇન્ડીઝ થી જે પૈસા આ દેશમાં આવ્યો છે અને, જે પૈસાએ આજે ઇંગ્લેન્ડને મહાન બનાવવામાં મદદ કરી છે, એ પૈસાનો થોડો ભાગ અમારા દેશને પાછો આપે.”

હેગરને કાળજી રાખવાની ડી.આર.સી.ની ચેતવણી

વ. એચ. જે. હેગર કે જેઓ એક માણ કેથોલીક પાદરી હતા, અને જે આજે કેથોલીક ધર્મ વિરુદ્ધ બાપણો કરવા આવ્યા છે એમને કાળજી રાખવાની સુચના કરવામાં આવી છે.

ત્રણ કચ રીફોર્મ્સ ચર્ચો જેને એમને અહીં નોતર્યા છે, એમના (અનુસંધાન માટે જુઓ પાવ' ૨૦૬)

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૩ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૮.

વિચાર કરવાનો વખત

આજે નેશનાલીસ્ટોની છતરું એક મુખ્ય કારણ એ છે કે એમની સામે સખત વિરોધ કરવામાં નથી આવ્યો. યુનાઇટેડ પાર્ટી વિરોધ પણ તરીકે ન જ ગણાય. એમ કહીએ તો આલે કે યુનાઇટેડ પાર્ટી, નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીનો હલકો નમુનો છે.

અને યુનાઇટેડ પાર્ટીની જેમ બીજા બધા ગોરા વિરોધ પક્ષો માટે આ વસ્તુ કહેવા યોગ્ય છે. આજે એ લોકોની નબળાઈ ઉપરથી જાહેર થાય છે કે તેમનો વિરોધ નેશનાલીસ્ટોના ક્યેય સામે નથી પણ નેશનાલીસ્ટોની જગ્યા મેળવવા માટે છે.

એટલા માટે એ જોઈને ઉત્તેજન મળે છે કે લીબરલ પાર્ટી ના નેશનલ ચેરમેન મી. પીટર બ્રાઉને ગયા અઠવાડિયામાં એમ જાહેર કહ્યું હતું કે નેશનાલીસ્ટોનો વિરોધ મત દ્વારા અને પાર્લામેન્ટમાં જ થઈ શકે છે. એમને પુછવામાં આવ્યું હતું કે હાલની સરકાર સામે સત્યાગ્રહથી કાંઈ મેળવી શકાય કે કેમ ત્યારે એમણે કહ્યું હતું કે કદાચ આ સવાલમાં સત્યાગ્રહ નહિ શકે.

મી. બ્રાઉનના નીવેદનની મહત્વતા એમાં છે કે એમને ગોરા અને બીન-ગોરાઓના એકત્ર વિરોધથી ઇલાચકાપણાનો સામનો કરવાનું સુચવ્યું છે ગોરા મતાધીકારીઓ પોતાની મેળે નેશનાલીસ્ટોને કાઢી નહીં જ શકે. આ દેશમાં અને આપણા દેશની સરહદ ઉપરના બીન-ગોરાઓ પોતાનો વિરોધ વધુ મક્કમતાથી દર્શાવવા માંડશે ત્યારે અહીંના ગોરા મતાધીકારીઓને એમ થયે કે ઇલાચકાપણાથી જ તેઓ બચી શકશે.

ત્યારે ગોરા અને કાળ પ્રજાસત્તાકવાદીઓ પોતાનો વિરોધ વધુ સ્પષ્ટતાથી દર્શાવી શકશે અને બીજા ગોરાઓને પોતાની વિચાર શ્રેણી સ્વિકારવા માટે અરજીઓ કરી શકશે. ત્યારે જ પાર્લામેન્ટ માં વિરોધ કરી શકાશે.

મી. બ્રાઉનનું કહેવું હતું કે આને માટે ઉઠા વિચાર કરવાની જરૂર છે. સત્યાગ્રહ કદાચ કામ ન આવે તે છતાં બીજા ઘણી અહીંસક રીતોથી વિરોધ કરી શકાય છે. એમ અમારું માનવું છે. આનો ઉઠા વિચાર કરવાની ઘણી જ જરૂર છે. એ બનવા જોગ છે કે ઉઠા વિચારથી એક અહીંસક રીત આપણી સામે આવે જેથી બધા રંગબેદના વિરોધીઓમાં એકતા કરી શકાય અને આ સરકારની નીતી કે જેનાથી હાલરો ઉપર દુઃખ અને આક્રમક અણુમી રહ્યા છે, એનો નાશ કરી શકાય.

હેગરને કાળજી રાખવાની ડી.આર.સી.ની ચેતવણી

(પહેલા પાનાનું અનુસંધાન)

પાઠવીઓએ એવા વિચારો દર્શાવ્યા છે કે દેવ. હેગરની ઉચારણા થી, ડી. આર. સી. ઉપર ઘણા આરોપો મુકવામાં આવશે, અને સાથે સાથે એમ પણ કહેવાશે કે તેઓ, યુનીયનમાં ધાર્મિક વેરઝેર ફેલાવી રહ્યા છે. ત્રણ ચર્ચોના નેતાઓએ જોહા નીસબર્ગમાં એક ખાનગી સભા કરી હતી. અને તેઓએ, દેવ હેગરના પોટએક્સ્ટરૂમના ભાષણોની પુરી માહિતી માંગી છે. સાથે સાથે તેઓએ એવી પણ અરજી કરી છે કે, અધિષ્ઠિત

ના ભાષણોમાં તેમને રોમન કેથોલીક ધર્મ ઉપર બહુ સખત ટીકા ન કરવી. પોટએક્સ્ટરૂમ ના એક પાઠવીનું કહેવું છે કે દેવ. હેગરના ભાષણો ઉપરથી તો એમ જણાય છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં ધાર્મિક વેરઝેર શરૂ થઈ જશે. આ વસ્તુ કોઈ દિવસ થવા ન. દેવામાં આવવી જોઈએ. એમને જ્યારે દક્ષિણ આફ્રિકા આવવા માટે નોતરવામાં આવ્યા હતાં. ત્યારે એમને એ વસ્તુ સ્પષ્ટ રીતે સમજાવવામાં આવી હતી કે એમણે રોમન કેથોલીક ધર્મ ઉપર બહુ અગત અથવા સખત ટીકા નહીં કરવી.

મહાત્મા ગાંધી



મી. અક્ટોબરને દીવસે દુનીયાના હાલરો, ગાંધીવાદીઓએ એ સંત પુસ્તકો ટેલિગ્રાફ ના દિવસ ઉજવ્યો હતો. આને એ મહા પુસ્તક આપણી વચ્ચે નથી કારણકે એક અનુનીએ પોતાની બંધુકથી, આજથી દસ વરસ પહેલાં એમનો, સંત લાવ્યો હતો. એ દીવસે આખી દુનીયા, કાંપી ઉડી હતી, અને રૂદન કરતી હતી. ધણીએ તો એમને જોયા પણ ન હતા, એમની ભાષા પણ તેઓ ન હતાં જોઈતાં, અને એમનો દેશ પણ એમણે ન હતો જોયો તે છતાં એમના ચતુરથી જાણે, એમનું કોઈ વહાલું પ્રિમજન આ દુનીયામાંથી, ચાલી મરું હોય એમ લામતું હતું. ગાંધીજી દીન અને દુઃખી, મરીય અને ખોવાજેલાના મિત્ર હતા. જનતાના પ્રખ્યાત નેતાઓએ કહ્યું હતું કે ગાંધીજી, માનવતાના સંત:કરણ હતાં. એમને નમ્રતા અને સત્યની મહદથી દેશમાં અને પરદેશમાં પોતાના યત્નો ઉપર છત મેળવી હતી. કુષ્ઠ રીશર પોતાની ચોપડીમાં લખે છે કે એક મરીય માણસના અત્યથી માનવતા આને મરીય મની સખ છે. અને માનવતા માટે દેવે કોઈ સાદ ઉપાસનાર નહોતું કર્યું. અહીંસા, પ્રેમ, નમ્રતા, દયા અને પ્રમાણીકતાથી એમને ઘણી છતો મેળવી હતી જે મોટા દેશો સખ દ્વારા ન મેળવી શક્યા હોત. આને આપણે માટે એમનો વારસો હિમ્મતનો છે. એમનો પાઠ સત્યનો છે અને એમનું સખ પ્રેમનું છે. એમનું જીવન એ સમરજીવન છે. તેઓ ફક્ત આને ભારતના નથી રહ્યા, પણ આખી દુનીયાના છે. પણ મોટા સતોની મુર્તી બનાવી એમને પુછ જાણે છે, છતાં એમને શિખવેલા પાઠો શુદ્ધી જાય છે. આપણા આ દેશમાં મહાત્મા ગાંધીએ એમના પ્રેમ અને અહીંસાના સિદ્ધાંતોથી ઘણી છતો મેળવી હતી. આને આપણી સામે મોટામાં મોટી આક્રમકી છે ત્યારે મહાત્મા ગાંધીનો જન્મ દીવસ આપણે માટે ખાસ મહત્વતા ધરાવે છે. એટલું જ નથી કે, આપણે અહીંસામાં, માનવતાના દાવો કરીએ. આપણે ગાંધીજીએ શીખવેલા પાઠ આપણા હૃદયથી પ્રકાશ કરીએ ત્યારે, આપણી સામેનો અધિકાર દુર થશે, અને આક્રમકો સામનો કરવાનો માર્ગ સ્પષ્ટ થશે. તેમને અંજલી આપતા, આપણે એમને પાઠ કરીએ, અને મોટું મરું હોય તો પણ એમના જીવનમાંથી શોધ પ્રકાશ કરી આપણા જીવનમાં ઉતારીએ. જે મહાત્મા આત્માના આદેશોથી લાખોના જીવન તવંમર પ્રત્યા છે, એમને આપણી આ એક જ યોગ્ય અંજલી દોષ શકે.

વિવિધ વર્તમાન

બેથાલના અકસ્માત

તા. ૨૦-૯-૫૮ના રાત્રી વારના સંજે બેથાલના સમયે થી આજ શકિત ખાલ બંધન મંડળી બેથાલ નજીક આવેલા કાશ્વરપ્રેષ્ટ ગામે બંધને તથા ક્યાએ કરવા જતી હતી. ત્રણ મોટર માંથી એક મોટર (વેન) છુટી પડીને બેથાલ મામડા પાદરે આવેલી દોરપીટલ નજીક એક વીસથી પચ્ચીસ ફુટ ઉંચા ખાડામાં તે મોટર વેન ઉપલી પડી હતી. જેમાં નાનાં મોટા કુલ્દે સત્તર માણસો હતા. તેમાંથી પાંચ જણાને ઇલાચ થવા પામી હતી. માથામાં, છાતીએ, હાથમાં, ઇલાદિ જગ્યા પર ઇલાચ થઈ હતી. તેઓને નજીકમાં જ આવેલી દોરપીટલમાં તુરત લઈ જવા માં આવ્યા હતા. લોહોડું માનવું છે કે, જે જગ્યાએ આ અકસ્માત થયો હતો, તે જગ્યા પર ખીલ કાઢી ની કાર હોત તો વેનમાં બેઠેલા તમામ લોકો મૃત્યુ પામત. પરંતુ (ફાઇરની) આલશકિત માતની કૃપાથી એક મહાન વિધનમાંથી તેઓ પસાર થઈ માત્ર નજીની ઇલાચ જ પામ્યા હતા. રવિવારે તેઓને દોરપીટલમાંથી રજા (ડીસ્ચાર્જ) આપવામાં આવી હતી.

દિલ્હીમાં એક જનરેટરનો થઈ રહેલો પ્રયોગ

આપણા ગામડાંની સીકલ બદલી નાંખે અને ત્રીજી પંચવર્ષીય યોજના પહેલા ધણી ધણી ગ્રામોત્થ થઈ એવા એક પ્રયોગ દિલ્હીમાં થઈ રહ્યો છે અને તે બળદેથી ચાલતા એક યંત્ર મારફતે વિજળી પેદા કરવાનો છે. અમેરિકામાં તમ્બાર થયેલું જનરેટર કુતુબખિનાર પાસે મુકવામાં આવ્યું છે. એની શકિત ૫ કીલોવાટની છે-જે બળદેથી એનું સંચાલન થઈ શકે છે. રૂઢિમત નહીં એની કંટ્રોલશનની પદ્ધતિ થી આ મશીન ચાલશે. આ યંત્ર માંથી મળતી વીજળીમાંથી એક દબ્બર ધરના મામડાંને વીજળી પુરી-પડારો જેટલું જ નહીં પણ ૧૨૯ એકર જમીન ને પાણી આપી શકે એવા વોલ્ટરપંચો પણ ચલાવી શકાશે. ફોર્ડ કોર્પોરેશન વતી મી. સ્ટીવન્સ બને તે આ પ્રયોગની દેખરેખ રાખી રહ્યા છે. જે આ પ્રયોગ સફળ થાય તો આ મામડાંનો વિજળીનો અને પાણી પુરવઠાનો પ્રશ્ન સંદેશકથી ઉકલી જશે. આ યંત્રની કિંમત બહુ બારે નહીં હોય. ગામડાં ની સહકારી મંડળોએ કે વ્યક્તિઓ થોડી સરકારી મદદથી આ યંત્ર રાખી શકશે. આ યંત્ર વધારે વખત ચલાવવાય તો મુશ્કેલી ઉભી થઈ શકે તેથી પૂરી પાડી શકાય એવી આશા રાખવામાં આવે છે.

બે અંગ્રેજી ભાષા-બેનલુ સર્વોદય ચળવળનો જીવનદાન

મધ્યપ્રદેશમાં રહેતાં બે અંગ્રેજી ભાષા-બેનલુ ચળવળને પોતાની ત્રણ એકર જમીન નું દાન કર્યું છે અને પોતાની જીવનની આશામાં વિનોબા બાવેની સર્વોદય ચળવળને અર્પણ કરી છે.

બુદ્ધાન કરનાર આ સર્વ પ્રથમ બે યુરોપવાસીઓ છે, શ્રી એ. જી. જી. અને શ્રી એમની બહેન શ્રીમતી વિલિયમ જી. જી. નવ વર્ષ પર તેઓ ભારત આવ્યા હતા અને પંચમઢીથી અઢારેક માઇલ દુર આવેલ ચંડીબેડા ખાતે જમીન ખરીદી હતી.

હોશંગાબાદ જીલ્લાના સર્વોદય કાર્યકર શ્રી પી. આર. માલવિયાને આ બુદ્ધાન અર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું. શ્રી માલવિયા પરના સંયુક્ત પત્રમાં શ્રી જી. જી. અને તેમનાં બહેને જણાવ્યું છે: "અમે એની આશા રાખીએ છીએ કે સર્વોદયની ફિલસુફી અને નિષ્ઠા માટેનું મંચન ભારત અને વિદેશમાં ઝડપભેર ફેલાશે. એ બંને અદર્શી અરસપરસ ગાઢ રીતે સંકળાયેલા છે અને તે માનવજાતની શાંતિ, કલ્યાણ અને સમૃદ્ધમાં અવરમ શક્તિ આપી શકે એમ અમે તમારાં જીવન સદર્પ અર્પણ કરીએ છીએ."

ભાખરા-નાંગલ બેઠને સુઝે બનેલા વિશ્વ બેંક ના એક ડાયરેક્ટર

નાંગલ વિશ્વબેંકના બાંધકામ ખાતા ના પ્રથમ ડાયરેક્ટર શ્રી નેમ્સ પેરીએ આજે ભાખરા નાંમલની મુલાકાત લીધી હતી. તેમની સાથે કેન્દ્રના નાણાં ખાતાના એક અધિકારી હતા. કાપમી મુડી જેવાં મકાનો બાંધવા માટે તેમણે ભારતીય કારીગરોની પ્રશંસા કરી હતી અને એવો તત્વ વ્યક્ત કર્યો હતો કે આજો બંધન રચના કર્યો સોને માટે ગ્રેસચાર્જ બની રહે તેમ છે.

પછાત કોમની પહેલી સ્ત્રી. એ.

ચાલુ વર્ષે ગુજરાત વિદ્યાપીઠે લીધેલી બી. એ. ની પરીક્ષામાં ધીવર સ્ત્રી (પછાત વર્ગ)નાં બેન વાસંતી મોરારજી પ્રેસવાળા ખીજ વર્ગમાં ઉત્તીર્ણ થયા છે. વાસંતીબેન વલ્લભાબા શ્રી મોરારજી દાજીભાઈ પ્રેસવાળાનાં સુપુત્રી છે. સુરતની એમ. ટી. બી. કોલેજમાં અભ્યાસ કરી તેમણે આ વર્ષે બી. એ. ની પરીક્ષા આપી હતી અને તેમાં માન સહિત ફરોલમંદ નીવડ્યાં છે. ધીવર સ્ત્રીની મહિલાઓમાં બી. એ., ની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થનાર વાસંતી બેન પ્રથમ મહિલા છે. એમણે

હાંદીની વિનિત પરીક્ષા પણ પસાર કરી છે. એમની ઉગ્રવણીની કારકિર્દી પહેલેથી જ ઉજ્જવળ રહી છે. પછાત વર્ગનાં હોષ સરકારી શિષ્યવૃત્તિની મદદથી એમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. બી. એ. ની પરીક્ષામાં એમને મળેલ તેજસ્વી સફળતા પછાત વર્ગની બેનો માટે ગ્રેસચાર્જ નીવડશે.

“આફ્રિકાનર ડેથ” સામે વિરોધ

ન્યુનાક્વીસ્ટ પાર્ટીનું છાપું, “ટ્રાન્સ-વાલર”ના અગ્રણેશના પાના ઉપર એક પત્રમાં, બેથાલના સમયેના મી. પી. ડયુ પ્રીક ઠપે છે કે, આ દેશમાં જે દક્ષિણ આફ્રિકન દેશ સ્થાપવાનો એક જ રસ્તો છે, અને એ કે, આફ્રિકાનરોને એક રાષ્ટ્રીય પક્ષ તરીકે મજબૂત, કે જે લોકો પોતાની બાધ બોલે છે. જે હમણાથી જ અંગ્રેજી ભાષાના લોકોને એમ કહેવામાં આવે છે, આપણે એક દક્ષિણ આફ્રિકન દેશ માટે પ્રયાસ નથી કરી રહ્યા તો, આપણે માટે એ બહુ જ આશ્ચર્યજનક વસ્તુ છે. મી. ડયુ પ્રીકનું કહેવું હતું કે, “ટ્રાન્સવાલર”નો અગ્રણેશ વાંચી એમને ધણી જ ચીંતા થઈ હતી.

“જે આપણે જી વસ્તુ રિવકારી લઈએ કે એક આફ્રિકાનર દેશ છે-આ મત ફી રેટના એડમીનીસ્ટ્રેટરે દર્શાવ્યા છે, તો એ વસ્તુ નથી સમજાતી કે, નેતા એ ગોઠો આવતા દક્ષિણ આફ્રિકન દેશની પણ વાતો કરી રીતે કરે છે. આ એ વસ્તુ એક ખીલની વિરુદ્ધ છે અને બંને સાથે કાષ્ટપણ કાલતમાં પ્રાપ્ત નહીં થઈ શકે. જે આ વસ્તુ સત્ય હોય, તો પછી બદારની ફુનીયા સામે દક્ષિણ આફ્રિકન દેશની વાતો કરવી નકામી છે.

આજે આ દેશમાં પણ આફ્રિકાનર હોવાને લીધે, એ સંભવીત છે કે દક્ષિણ આફ્રિકન દેશ ઉપર તેમની છાપ પડે. જે આ વસ્તુ અંગ્રેજી ભાષાના લોકોને સારી રીતે સમજાવવામાં આવે તો તેઓ એ વસ્તુ રિવકારી લે.

પણ આ દેશમાં આજે રાજનીતી માં એવું બની ગયું છે કે, લોકો એવી ઉચારણા કરે છે. જે બોલવામાં સહેલી છે અને લોકોના મત મેળવવા માં સહેલી છે, પણ વાસ્તવિકતામાં અમલમાં મુકવા માટે અસંભવીત છે. આપણે ક્યો રસ્તો ગુઢણ કરવાના છીએ જે બાબત ઉપર આપણે સ્પષ્ટ થઈ જોઈએ.”

ગાંધી જયંતી ઉજવી !

(ચક્રધારી)

હતી ગાંધી જયંતી, ચાલ્યા કોઈક સભા માંડી, કેટલાકની હતી ‘શુક્રિંમ’, તે જયે બાપરોપ માંડી ! કેટલાકને નામદ કલમ, કેટલાક પાના રમતા, કેટલાક ‘ઉષ્ટ’ લખાતી, કેવી પ્રેમગોષ્ટિ કરતા ! કેટલાક સહસોબતી, ભેગા મળી એક રૂમમાં, ‘લાલ પાણી ને બીઅરની’, કેવી મોજ ઉડવતા ! હોલ આખા મોટામાં જણાય છે પચીસ માથા, સાત-ત્રીસની મિટીંમ, જે શર થાયે આઠ વામતાં ! ત્યાં તો ઉભા થઈ, કરે છે સહુ પ્રાર્થના, અહા ! પ્રાર્થના કરતા, મન ભમે છે અન્યમાં ! એ પછી સૌ બેસી, સભાનું કામ શર થતાં, એક પછી એક, ગાયે છે ચુલુ પુન્ય બાપુના ? મોટર વાળા વહે છે: બાપુ મયાં છે શિષ્યની, સ્વાશ્રય ને શ્રમની રીત, જે ઠેવી ઉત્તમ હતી ! મહિરા પ્રેમી વહે છે હા, વિલાયત જતા બાપુએ, લીધી પ્રતિજ્ઞા તેમાં, દારૂ ન પીવું રે ! ત્યાં વહે છે એક : આંગ્વરાસનો જે રસિયો, ‘પર સૌ માત સમાન’, એ પણ એક હતી તો ! અસત્યનો મહાબાપી, સત્ય પે બોલતા વહે છે : “સત્યનું” પાલન કરવું, એ આપણુ સૌને ઘટે છે ! આવા આવા તો કંઈક, બાપુ તણાં જે સિદ્ધાંતો, નિજ જીવનમાં વિરોધી, તે તે બોલી ગયાં તો ! રે સમાની વેઠ ઉતારી, પછી સૌ ધરે મયા, રે ! બાપુ, જુઓ બાપુ તારી જયંતી ઉજવી મયા !

(* કલિપત હોષ, કોષએ બંધ બેસતી પાલડી પહેરી લેવી નહીં !)

સ્ત્રીઓના ઉદ્ધારક - ગાંધીજી
 (ઉચિત્વાકાશંકર જોષાદર, જોહાનીસબર્ગ)

૨૧ પ્રપિતાની જન્મજયંતિ આવે છે, આરે તમામ ભારતીયજનો વિવિધ રીતે પુન્ય યાત્રાના છવનનું અને તેમના સિદ્ધાંતોનું ચીંતન અને મનન કરે છે. ભારતીય સત્કારીઓ, અને તે પછી ખાસ કરી દ. આ. જેવા પરદેશમાં એવા કાર્યક્રમોમાં એવાઓમાં એવા ભાગ લે છે, તે અસોસની વાત છે, ખાસ કરીને પુન્ય યાત્રાએ ભારતીય સ્ત્રીઓમાં જે જાગૃતિ પ્રેરે છે તે આશ્ચર્યજનક પેદા કરી છે, તેમને રસોડા માંથી રસાયણમાં જેથી આવ્યા છે તે માટે ભારતીય સ્ત્રીઓ પુન્ય યાત્રાની સદાની સ્થૂળી છે અને રહેશે. યાત્રાએ સ્ત્રીઓને માતા તરીકે ગણી પુન્ય પુણ્ય લેખતા એટલુંજ નહિ પણ સ્ત્રીઓ પુરોવાના આનંદનું કે ભગવતિલાસનું એક સાધન બની રહે તે યાત્રાએ જીવ્ય જીવ્યનું હતું. યાત્રાએ કહેતા કે કામદાની દૃષ્ટિએ સ્ત્રીઓને મળતા બધા જ દેહો મળતા જોઈએ. છોડારાઓ અને છોડારીઓને સરખો દરજ્જો ફોવો જોઈએ. આ કારણથીજ દરજ્જાત વેઠવ્ય માટે, જાળવિધવા ઉપર યજ્જરતા સામાજિક અસાધારની સામે વેદમૂર્તિ સામે, લાજ અને પદદાના રિવાજ સામે યાત્રાએ અણુજ આકરો શબ્દોમાં પોકાર ઉઠાવ્યો અને જેની સામે જીવ્ય પ્રચાર કર્યો છે, તેઓ માનતા હતા કે સ્ત્રીઓને સ્વતંત્રતા આપવાની તેમનું વ્યક્તિત્વ અને મહુરતા વધુ ખીલી ઉઠે છે. સ્ત્રીઓ કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં આગળ વધે એવા જેવા બીજો એક આનંદ એમને ન હતો. યાત્રાએ ના પ્રતાપે ભારતમાં અદર્શાત્મક યુદ્ધ માં સ્ત્રીઓએ અપનાવ્યું, લાકી બાધી, પિષ્ટીટીક ઠયું, જેલવાસ ભોગવ્યો છે. અને સ્ત્રી જાતિમાં અજ્જ્ય નીડરતા આણી મૂટા છે, અન્યાયની સામે ઋજુમવાની સ્ત્રીઓમાં તાકાત આવી, પર સિવાય સ્ત્રીઓ ગારે બદોણું કાર્યક્ષેત્ર છે તેને સ્ત્રીઓને અનુભવ થયો છે.

પુન્ય યાત્રાએ રચનાત્મક કાર્યક્રમ ના ચોદ યુદ્ધમાં એક યુદ્ધ સ્ત્રીઓના ઉદ્ધારને માટે અધ્યે છે. યાત્રાએ કહેતા કે અરપરપતા-નિવારણની માફક સ્ત્રીઓના ઉદ્ધાર માટે રચનાત્મક કાર્યક્રમ રાખવો પડે એ કલ્પતા છે. સ્ત્રીને મિત્ર અને સદકાર્યકર્તા માનવા ને બદલે પુરોએ પોતે તેને માલિક અને વાલી છે એમ ગાંધીને સ્ત્રીઓની મોટી અવદશા કરી છે. એ માટે પુરોની માફક સ્ત્રીઓ પછી એટલીજ જવાબદાર છે. યાત્રાએ કહેતા કે પુરો પાસે શારીરિક બળ છે તે સ્ત્રીઓ પાસે નૈતિક બળ છે. નૈતિક

બળ શારીરિક બળ કરતાં જોરદાર છે. સ્ત્રીઓને અબળા કહી શકાય જ નહિ. અને તેથી અદર્શાત્મક પ્રતિકાર કરવા માટે સ્ત્રીઓજ વધારે યોગ્ય છે, સ્વાર્થથી અને આત્મલાભમાં સ્ત્રીઓ પુરો કરતાં ધણી યડિયાતી છે. કારણ દિસા તે સી. રબભાવની જ વિરૂદ્ધ છે. સ્ત્રીઓ પુરોની યુલામ રહી છે તેનું કારણ એ છે કે પોતાની અંદર જે આંતરિક બળ રહેલું છે તેની એને કદર કે જાણ નથી. સી. તે પુરોની સાતા છે તેના સિવાય પ્રેમ અને સદન કરવાની શક્તિ ખીલું કોણુ દર્શાવી શકે! યાત્રાએ આગળ ચાંલતાં કહે છે કે સ્ત્રી પોતાના બાળક ઉપર જે પ્રેમ બતાવે છે તેવો પ્રેમ જો તે આપ્યા જન્મત ઉપર દર્શાવે તે આખા જગતનો ઉદ્ધાર થઈ જાય.

સ્ત્રીઓએ પોતાના રક્ષણ માટે અંજર વાપરવાનું શીખવવાને બદલે તેમને એવું શિક્ષણ આપવું જોઈએ કે તમારી ઉપર બધે કેને છે! તમારી ઉપર તો ઈશ્વરનું રક્ષણ સદાય છે જ. એમ યાત્રાએ કહેતા. દુષ્ટ માણસ રામનામના પોકારથી જ નાસી છુટશે અને જે તેમ ન બને તે તેવે વખતે સ્ત્રીઓએ મરી છુટવું જોઈએ. પ્રાણ આપવાની પુરોપરી તર્કવારી કરવી એ આપણો ધર્મ છે એમ કહી યાત્રાએ ઈશ્વરશ્રદ્ધા ઉપર પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખવા વું કરેતા.

લાન વિષે ગાંધીજી કહેતા કે પાર્વતી જેવો સાચો વિવાહ કરવો ફોવો તે સિવાય જેવા નિર્વિકારીનું ચિંતન કરવું જોઈએ એવી રેખા પાર્વતીના હાથ માં હતી એમ નથી. દેરક સ્ત્રીના હાથની અંદર એ રેખા છે જ. પતિની પસંદગીની આબતામાં યાત્રાએ કહેતા કે એવો કેવા કપડાં પહેવો છે તે નથી જેવાનું પણ એની વિલા કેટલી છે, એના યુગુ કેવા છે, એનું ચારિત્ર્ય કેવું છે એ જેવાનું છે. ચારિત્ર્યથીજ પુરો ન મળે તે કુવારા રહેવાને સંકલ્પ કરવો જોઈએ. જેવા મળે તેની સાથે પરશુી ન જ જવાય. દેરક જન્મએ પાર્વતી જેવો આદર્શ રાખવો જોઈએ.

યાત્રાએ ઈજ્જતા કે આદર્શ સી કપડાં કે ધરણીનો શોખ તે નજ રાખે. ગાંધીજી માનતા કે ચિકરો પુરો સી વધારે આકર્ષક દેખાય તે માટે, પોતાના સ્વાર્થ માટે તેને ધરણી માંડાથી શય્યગારે છે. યાત્રાએ સ્ત્રીના શય્યગારમાં સ્ત્રીઓની પરાધીનતા રપટ દેખાય છે.

યાત્રાએ આજમની બદોનો માટે જીવ પ્રાર્થના રાખી હતી. પ્રાર્થના બાદ યાત્રાએ સ્ત્રી વિષેના પોતાના

વિચારો દર્શાવતા. આ વિચારોનું પુસ્તક "આજમની બદોનો" જે નામે પ્રમંટ થયેલું છે, તે દેરક સ્ત્રીએ અવશ્ય વાંચી જવું જોઈએ. યાત્રાએ જન્મ જન્મતિ નિમિત્તે તમામ સ્ત્રી સંસ્થાઓ દારા કાર્યક્રમો પોણ તેમાં એ પુસ્તક નું વાચન-મનન થવું જરૂરી ગણાય. સાથે સાથે "સામ મૂર્તિ અને બીજા લેખો" એ પુસ્તક પણ એટલું જ વાંચવા હાથકે ગણી શકાય.

યાત્રાએ માનતા કે સ્ત્રી અરેખર અબળા નથી. એણે પોતાના માટે પુરો વખતે આધાર રાખવાની જરૂર નથી. સમાજની આગેવાની સ્ત્રીના હાથમાં નજ ફોવો એવો કોઈ નિયમ નથી. યાત્રાએ સ્ત્રીઓને આગેવાની સોંપી એ આખત પૂરવાર કરી આપી છે. દ. આ. જેવા દેશમાં આપણા જીવન જીવન સમાજ છે. સમાજ કાર્યકર્તાઓ પછી સમાજના વિવિધ કાર્યો માટે સ્ત્રીઓને આગેવાની સોંપી સમાજ સુધારાનું ઉભમ કાર્ય કરાવવા તકવારી બતાવશે તે તેમાં તેઓ જરૂર સહજ થશે. આને તે આપણી સમાજમાં-સ્ત્રીઓનું રધાન નહિ જેવું જ મણાય. આપણા સમાજ સેવકોને હણ યાત્રાએ વાત મળે ઉતરી નથી.

ગાંધીજી કહેતા કે સ્ત્રીઓનું જોહા માં એણું શિક્ષણ, અદ્યરજ્જાન, સારા અદ્યર. લખવા વાંચવાનો અભ્યાસ, શુદ્ધ ઉચ્ચારો. તથા નાનું અને હિસાબ રાખવાની આવડત એટલું જરૂરી છે. યાત્રાએ સ્ત્રીઓની શક્તિમાં જીવ્ય વિશ્વાસ હતો. કારણકે તેમના જીવન હસરમાં એમની માતાએ, રંબા દાસી એ તથા પુન્ય કરસુરખાએ ઘણો મહરવનો ભાગ ભજવ્યો છે. દ. આ. માં તે અનેક સ્ત્રીઓ એમના જન્મત મંત્રી તરીકે કામ કરતી હતી, જેમની ઠાઈપીરટ તરીકે કામ કરતી. ભારતમાં પછી રો. સુથીલા નમ્પર, રાજકુમારી અમ્રતકોર, સરોજની વાપક, મીરાંમિત, વગેરે અનેક સ્ત્રીઓ એમના જીવનને જોડે વચાઈ મઘ હતી જેથીજ યાત્રાએ એ સ્ત્રીઓને સુંદર પરીક્ષા કરી શકેલા. એટલું જ નહિ પણ સ્ત્રીઓના હાથમાં સ્વરાજની ચાવી છે એવી તેમને ખાત્રી થઈ હતી.

યાત્રાએ યુરોપની સ્ત્રીઓને પણ સંદેશો પાઠવતા કે જાં યુરોપની સ્ત્રી એ દર્શની સ્ત્રીઓના અદર્શાત્મક

સુદનું અનુકરણ કરશે તેજ આજુ યુરોપ અદર્શાત્મકો પાઠ શીખી શકશે. યાત્રાએ જીવનમાં સ્ત્રીએ કેટલું બધું પરિવર્તન કરાવ્યું છે? જોરિરસા ની એક સ્ત્રીને પહેરવા ખીલું કપડું ન હતું તે જોઈ યાત્રાએ અર્ધાં વસ્ત્રો છોડીને માત્ર એક લંગોટ જ પહેર્યો. રંબા નામની દાસીએ યાત્રાએ રાખ નામનો મહિમા સમજાવ્યો. સ્ત્રીઓ માતાએ જેમની પાસે ત્રણ પ્રતિચાઓ લેવડાવી. એ રીતે યાત્રાએ જીવન સિદ્ધાંતોની પાછળ સ્ત્રીઓની અદ્યરુત પ્રેરણા હતી. એમના જીવનને રસિક, કલાત્મક, કલ્પનાશીલ અને કાવ્યમય બનાવવામાં સ્ત્રીઓનો કાજો ધણોજ મહરવનો છે. વળી પુન્ય યાત્રાએ સદલાએ સ્વાર્થથી પ્રતિમા જેવા કરસુરખા પતની મળ્યા. જેમણે યાત્રા ના સિદ્ધાંતો માટે પોતાનું સર્વસ્વ અર્પણ કર્યું અને સાચી સ્ત્રી જેવી ફોવી જોઈએ તેનું યાત્રાને દર્શન કરાવ્યું. આ કારણથી જ કરસુરખા હંડમાં જે નાહ્યાં જેમાં થયા, તેમાંથી સ્ત્રીઓ સ્વાવલંબી બને, અને સ્ત્રીઓની દશા સુધરે એ માટેની સંસ્થાઓ યાત્રાએ ઉભી કરી અને અર્ધાં નાહ્યાંને ઉપયોગ સ્ત્રીઓના ઉદ્ધાર માટે જ કર્યો.

અરેખર! યાત્રાએ સ્ત્રી બનીને અમજવાનો પ્રયત્ન કરતા. મનુ ગાંધીએ "આપુ મારી મા" એ પુસ્તકમાં યાત્રા ના "મા" તરીકેના ઘણો ખતાબ્યા છે. આ પુસ્તકો દરેક વાંચી જેવા બહામણ છે. યાત્રાએ સ્ત્રીઓનાં ઉદ્ધાર માટે પોતે સ્ત્રી બન્યા હતા એમ કહેના માં અતિશયોક્તિ નથી. તેમણે અસાધારણ સ્ત્રીકલ્પ ફેળવ્યું હતું. તેથી જ તેઓ સ્ત્રીઓનાં હલ્લ સુધી પહોંચી શકતા હતા. આશા છે કે તમામ ભારતીય સત્કારીઓ પુન્ય યાત્રાની સ્ત્રી હલ્લને જોળખવા અને સમજવા પ્રયત્ન કરે અને સાદાઈ અને સામની ભાવના ફેળવી સમાજનો ઉદ્ધાર કરે.

વિનિત જોક્ષી, કોરા
 (યુરોપી ડુ-યુરોપી ડીકચનરી.)
 યુરોપ વિલાપીકેનો - ઈમ્ત ૨૮/૯
 'Indian Opinion'
 P. Bag, Darban, Natal.

માસ્ટર પ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

મત ભતનાં નાયબન, રેશમી તેમજ સુતરાઈ કાપડ, સ્ત્રીઓ બાળકો અને પુરો માટે ઉત્તમ ભતના ડુલન જર્સી, પુલોવર, કારડીગનસ અને બન્ધાઓ માટે-પુટીક, બાપ્સ, બ્લેન્ડેટસ, શોલ્ક; નેપઈનસ મિગેર.

દેરક ભતના માલ માટે તપાસ કરવા બહામજી.

૩૩ વેસ્ક સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન : ૮૩૫-૬૭૮૬ — પોક્સ ૧૫૪૯.

‘કારમીર પ્રિન્સેસ’

કાવતરાની રોમાંચક કથા

લેખક : શ્રી. અનંત શ્રીધર કર્ણિક

(ગતાંકથી આણ)

અમારી વ્યુહરચના

દીલી લાઈફ નેટ મારા મળાની આજીવન અધ્યાપના કરતી હતી અને નેકટાઇની માંઠ ઉપર દબાયા કરતી. ક્યો કોષ્ટકાર માં મળું દબાવું હતું. તરતાં તરતાં અમે આરામ લેવા શોભતા હતાં તે દરમિયાન એક વાર માં મળું આ પકડમાંથી હું મુક્ત કરી શક્યો. દબાવી દેવાને બદલે એ ટાઇને મેં લાઈફ નેટમાં બંધાવી દેવા જતી હતી, ત્યાં લીડી દીધી અને મારી હથેળીને આરામ આપ્યો.

આટલા વખતમાં તો અમે યાકીને લોચ યઈ મયા હતા. અમારા આ શ્રમ કરી રહેલા શરીરને માટે આરામ એજ એક આધાર હતો. અમારી શક્તિ-મતિવિષ આરામ અમે વારંવાર લેતા હતા. જીવવા માટે મુદ્દ કરવું, ત્યાર પછી વળી આરામ લેવો અને અમારા અવધવેને નીરામ લેવાની ફરજ પડે ત્યાં સુધી ફરી લડાઈ ચાલુ રાખવી આ અમારી સમમ વ્યુહરચના હતી.

તમે આઈ શકો છો ?

આપણા નિવેશનમાં તો ‘શું’ પણ મોત સામેના સંઘામમાં પણ બહુ ઝડપથી એકધારાપણું અને શુષ્કતા આવી જાય છે એ અરેખર અભર્યાનક છે. અમે તરતાં તરતાં કોઈ વાર વાતચીત કરતા અને થોડો વખત આરામ કરી ભેતા એ સિવાય અમારી કોઈ પ્રવૃત્તિ ન હતી એટલે અમને એક બતની શુષ્કતા લાગતી હતી. અમારા કમ મુબબ અમે તરવાનું બંધ રાખીને આરામ કરી રહ્યા હતા ત્યારે દીક્ષિતે એક સવાલ પૂછીને મને આશ્ચર્ય માં નાખ્યા દીધો. તેમણે પૂછ્યું : “કર્ણિક, તમે આઈ શકો છો ?” મેં જવાબ આપ્યો : “હું આઈ શકતો નથી. હું તો બાથરૂમ સિંચર છું એટલે માત્ર બાથમાં નાહાતી વખતે આઈ છું.”

તેમણે કહ્યું : “સારું, તમે બાથરૂમ માં છો એમ માનીને તમને મનંસાવે તે માવ. આ અનંત કામરસ્તાને લીધે ઉપજાયેલા કંટાળો દુર કરવા તમે નહિ માવ તો હું અહીં સુધં જઈશ અને કલાય કાલમ માટે સુખ જઈશ.”

વિમાનમાં સુકાબાણ!

મને દીક્ષિતનું સુચન મદસ્તવનું લાગ્યું. મુદ્દ વખતે સંવાદ દાતા તરીકે કામ કરતા એક અમેરિકન પત્રકારે વર્ણવેલો

એક કિસ્સો મને માદ આપ્યો. તે પત્રકાર રશિયાના વિદેશમંત્રી શ્રી. વિશિ-સકી સાથે રશિયન લશ્કરના વિમાનમાં પ્રવાસ કરી રહ્યો હતો. એ વખતે ઠંડી એટલી બધી હતી કે વિમાનના બધા હિતાઓ ઠરીને હીમ થઈ જવાનો ભય ઉભો થયો. આવી સ્થિતિમાં વિશિ-સકીને એક વૃક્ષો સૂઝ્યો. તેમણે શરીરમાં મરમાયો લાવવા માટે મુક્કાબાણ કરવા તે પત્રકારને આમંત્રણ આપ્યું. વિમાન બરફના ભારે તોફાનમાંથી પસાર થઈ રહ્યું હતું એટલે લોહીનું પરિભ્રમણ પણ બરાબર થઈ શકતું ન હતું. પત્રકાર અને વિશિ-સકીએ હવામાં સુકાબાણ કરી તેથી એમનાં જીવન તો બચી ગયાં પણ બીજા બધા હિતાઓ એમને એમનું અનુકરણ કર્યું તેથી તેમનાં જીવન પણ મચી ગયાં!

એક કોયડો

વિદેશપ્રધાન દેવી અદિ મોભાદાર બાકિત પણ કટોકટીભરી પરિસ્થિતિમાં એક પત્રકાર સાથે મુક્કાબાણ કરે તો એવી જ આ પરિસ્થિતિમાં હું પણ કેમ ન આઈ શકું ? મારા દંમપદા વચરનાં મરાડી લાવણી ગીત સાથે દક્ષિણ ચીનાઈ સમુદ્રનો ધુધવાટ તાલ દેવા લાગ્યો. માં ગીત પુરું ચાપ એ પહેલાં જ એક બહુજી અમર થઈ અને દીક્ષિતે નવા એમપૂર્વક તરવા માંડ્યું. મારા ગીત ની પ્રેરણાને લીધે આમ બન્યું કે મારા બિન-સંગીતમય અવાજને લીધે ઉપજાયેલા કંટાળાને લીધે આમ બન્યું એ હજી આને પણ ‘કું’ સમજ શકતો નથી.

હવે બીજી તરફ

વિમાની માલમ (ફલાઈટ-નેવીગેટર) જમદીસયંદ્ર પાઠક-કયાનક સમુદ્રમાં એકલા અટુલા તરતા હતા અને માદ અધકાર હવામાં પછી તેમને માં દર્શન આપતા તારાઓની મદદથી તેઓ આમળ વધી રવા હતા પણ ધનધોર વાદળો ચારે બાજુ હવાઈ એટલે તારાઓ તરફથી મળવું માં દર્શન પણ બંધ થઈ ગયું.

પાઠક સારા તરવૈયા છે, પણ એમ ના ડાખા હાથના કાંડાનું હાડકું બાંગી મળું હતું એટલે એક જ હાથની મદદ થી તેમને તરવું પડતું હતું. હાથ કમ રીતે બંધો એ એમને સમજ્યું ન હતું, કારણ કે વિમાન નીચે પડવાની તબધારીમાં હતું ત્યારે, પછાડાથી

કમકો લાગે તેમ હતું તેનાથી બચવા માટે તે સાવ આમળની એકમા આવી ને બેસી ગયા હતા. વળી વિમાન નીચે પછાડ્યું, ત્યારે તે હડા પાણીમાં નીચે ફેંકાઈ ગયા હતા અને ઉપર આવવા માટે મથતા હતા. સપાટી પર આવ્યા પછી પાઠક આમળ વધતી બચાવક આમળની નજીક તરી રહ્યા હતા ત્યારે કર્ણિક તેમને એ આમળી દુર બાજવા ધ્રુમ પાડી હતી. કર્ણિક ની આ ધ્રુમ સાંભળીને તેમણે ભોરદાર સામા પ્રવાહમાં તરવા માંડ્યું ત્યારે જ તેમને બપ્પર પડી કે તેમનો હાથ બાંજી ગયો હતો.

આશ્ચર્યની વાત

આવા તોફાની દરિયામાં અને માદ અધકારમાં એક જ હાથથી તરવાનું અરેખર લમબમ અશક્ય નેહું હતું. આમ છતાં તે ટકી શક્યા અને આમળ વધી શક્યા એથી તેમને પોતાને બહુ જ નવાઈ લાગતી હતી. ત્રાસ વેદતા બારે પરિશ્રમ પુર્વક પાઠક ધ્રુમ ધીમે ધીમે આમળ વધતા હતા. આમ છતાં તેઓ ટાપુ નજીક જઈ રવા હતા એ સંતોષની વાત હતી. આ દરમિયાન તેમને કર્ણિક અને દીક્ષિત માદ આવ્યા આ બંને જણા પ્રવાહ માં તણાઈ ગયા છે કે જીવતા રહ્યા છે એ જાણવા તેમણે મોઢાથી સિસોટી વમાડી અને સામે જવાબ આપતી સિસોટીની એકકમ ધીમે જવાબ સંભળાયો. ત્યારે તેમણે બારે રાહત ની લામણી અનુભવી. આ અવાજ સાંભળીને તેમણે પાછા વળી જોયું તો સમુદ્રમાં દુર દુર પ્રકાશના બે ટપકાં દેખાયાં. આથી તેમને ખાતરી થઈ મધ કે એ બંને જણા હજી જીવતા છે. વધુ માદ બનતા જતાં વાદળો જોને લીધે ટાપુ સાંબ દેખાતો બંધ થઈ જાય એ પહેલાં ત્યાં પહેંચી જવા માટે વધારે ભેમપૂર્વક તરવાની જરૂર હતી. દીક્ષિત અને કર્ણિકને માં દર્શન આપવા પાઠકે પોતાની બતીને પ્રકાશ અવાજની દિશામાં ફેંક્યો.

બૃહસ્પતિ વાટ બતાવે છે

પુર્વ દિશામાં ક્ષિતિજ પર ધ્રુવી રહેલા વાદળોએ હવે આમળ વધ્યાં હતાં અને આખા આકાશ પર પથરાઈ ગયાં. આમળ વધી રહેલાં વાદળોએ લીધે ટેકરીની ટોચ પણ દેખાતી બંધ થઈ મધ, કાળાં બમ્બર જેવાં નાનાં વાદળોએની વચ્ચે રહેતી જામામાંથી બૃહસ્પતિ એના સાથીઓ સાથે અવાર

નવાર ડોકિયાં કરી જતો હતો અને ખોટી દિશામાં આમળ વધવા સામે અમને ચેતવણી આપતો હતો. આથી અમે અમારા નિયત માર્ગે રહી શકતા હતા. આ બધાં નાનાં વાદળોએ પુર્વ તરફ ક્ષિતિજમાં એકઠાં મળીને ધીમે ધીમે પશ્ચિમ તરફ પ્રયાણ કરતાં હતાં. વાદળોએની સમા આકાશની પાંડુંન પરિવહ જેવી લાગતી હતી. મને વિચાર આવ્યો કે વ્યોમમાં પણ કોઈ બાંમકોડાનું કાવતરું કરી રહ્યું છે કે શું ?

પુર્વ દિશામાં એકઠાં મળેલાં વાદળો એને લીધે વિચાળ આકાશ પર એક અધારપટ હવાઈ ગયો હતો. દીક્ષિતે ફરીવાર એમની ઘડિયાળ સામે જોયું. તેમનું ઘડિયાળ બરાબર સમય દેખાડતું હતું અને વીતી ગયેલા સમયને ખ્યાલ આપતું હતું. એ વખતે ચંદ્રોદયનો સમય થઈ ગયો હોવા છતાં તેનાં કોઈ ચિહ્નો દેખાતાં ન હતાં. વાદળોએએ રચેલા પડદા પાછળ તે છુપાઈ ગયો હોવા ભેષ્ય. બૃહસ્પતિ પણ વાદળા એથી ઠંકાઈ ગયો. અમને એમ લાગ્યું કે હવે અમે તેને કહી ફરી ન જોઈ શકીએ એવું પણ બને. વિષાતા અમને દુર અને નિબુરે લાગતી હતી. તારાઓ અને ટેકરીઓ દેખાતાં બંધ થઈ ગયા, એટલે મોખ દિશામાં આમળ વધી શકવાની શક્યતા ઘણી ઘટી મધ; આથી હું થોડો નિરાશ થઈ ગયો.

એ સિગ્નલ કોણ આપે છે ?

આને સવારે હોમકોમથી ઉપડેલા એમણીસ માનવીઓનું બાવી કયા મહોના હાથમાં હશે! નવ ચીના પ્રતિનિધિઓ, એક પોલીસ અને એક જોસ્ટીસન પત્રકાર અને વિમાનના આઠ માથુસો એમ ૧૯ જણામાંથી મોદ જણાં તો મૂલુના મુખમાં હોમાઈ ગયા હતા અને પાંચ જણા જીવતા રહેવા માટે પાણી સાથે અમમ બહી રહ્યા હતા. કોણ જાણે એમનું શું થયે થશે ?

આવી રીતે એક સુતરને તાંતણે અમારું બાવી બટકી રહ્યું હતું બારે દીક્ષિતે મોઢા અવાજે મને ધ્રુમ પાડી, “મેમો પ્રકાશ જીઓ! તે પ્રકાશ વડે મોર્સ સિગ્નલમાં કોઈક કહે છે!” અમારી પશ્ચિમે ટોચ (એટરી)ને, કાંચો પ્રકાશ દેખાતો હશે. તે સિગ્નલ છે કે કેમ એની ખાતરી કરવા મેં ધ્રુમ ધારીધારીને એ દિશામાં જોયું. દીક્ષિતે ફરીવાર મને કહ્યું કે તે સિગ્નલ છે અને બચાર જ પ્રકાશ વડે સિગ્નલ આપી શકે છે! તે બચાર હોવા ભેષ્ય! મોખાંએને કારણે હું એ સિગ્નલને બરાબર જોઈ શકતો નથી!” (અધુરું.)

આ વાતાંતો કોપી રાઈટ યુબધ “જાહકો પ્રકાશન”નો છે.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જામણના અને સ્પેસલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોટેસીયાના ડોઈ પછુ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ડાક્ટ કરીશું.

કેપીટનસ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીડાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના બુલ્બાપર - ડરબન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

ધીરુભાઈ પી. નાયક

જુકોપર, જુકોપરી, ધીરુભાઈ અને જીવનકો જીવન

હોટલના અમર ડુનીયાના ડોઈ પછુ ભાગની હવાઈ ટરિવાઈ અમર અખીન માટે જુકોપરી કરવા ધેર જ્યાં અમારી મારફતે જુકોપ કરો.

લંદનો, આમ, ચોરી, હુસ્લદ, બહરમાત, પ્યેટબ્લાસ, વિગેરેના વીમા અને હોટલની આપીએ છીએ.

ઈન્ડિયન, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ઈન્ફોર્મરન્સ સર્વીસીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી માનવોમાં ઈઈ પછુ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન એન્ડ ગ્રોસરીયા અને ષોર્ટલાન્ડ ઈન્ટરનશનલ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

આંખા અલ્લુ, લીલી અળદ, રતાળ અને સુરજની મોસમ માલુ છે. આડુ પેની ૧૦ રતલ, લસણ શી. ૧-૬ રતલ.

પાપક નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

ક્યુરી અને ચેવલી પાન બલર ભાવ, પોસ્ટલ જુડ. વાસ્તીઝ ગોલ શી. ૧૦-૬ લાંબી અને રહેવેર વાસ્તીઝ શી. ૧૧-૧ ડબલ.

રોટેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયમ કોંગોના ગ્રોસરીઝો હપર પુરઈ ધ્યાન આપી ડોઈ પછુ નસ્ટ પરમીટ કઠાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેકરૂમ જુડ, લાઈનીંગરૂમ જુડ, વોઈશીમ, ટરેસીમ એસ, સાઈકલ બોર્ડ ઓફિસ ટેરેક, જુક ટેક, ટેબલ, તલન કોષ્ટાકલ માને ખરીદી કરકો. બંને પધારી લાભ લેવા જુકોસો નાં.

—બોક્સ, ટેબલ અને ફીચન હરેસર—

એ હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા સાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મનાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

હોંદની મોટામાં મોટી વિમાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઈન્ડીયા ઈન્સ્યુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

રસ્તમજી બલભાઈ રસ્તમજી

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નોટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી બતના વિમાઓ અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. ઓ. બોક્સ ૧૬૧૦.
રેસીડેન્સ : ૧૧૧ ઇલેવનથ એવન્યુ,
ડરબન.

ટેલીફોન્સ:
ઓફીસ : ૨૫૮૪૫
રેસીડેન્સ : ૩૬૪૧૩.

શીરોઝખાન નૂન

નૂન સીમે કહી દેવો ન દીવો દોષ અને પુશકિરમત વ્યકિતઓમાં મલિક શિરોઝખાન નૂન એક છે. તમે તેમને તકસાફુ કહેશો; હું કહીશ કે તેઓ સિદ્ધાંતોને નહિ, સમયને અનુકૂળ ચર્ચા બનાવી શકિત ધરાવે છે! પુશ નસીબ ની પરંપરા તો જુઓ; બ્રિટિશ સરકાર જેને પપાળતી હતી એવી લઘુમતી ધોમમાં અને તે પશુ એક નામકિત પંબળી કુટુંબમાં જન્મ લેવો, રાજ-કુમારોની શાળામાં અને ઓકસફડની કોલેજમાં ભણવું હાઇ કોર્ટમાં વકીલાત થી કારાકર્હીની શરૂઆત કરવી, એવાં એવાં સદ્ભાગ્ય ભોગવનાર માટે કંઈ ધારાસભા અને વાઇસરોયની કાઉન્સિલ ના દરવાજા ખંધ રહે?

એમ તો ધારાસભામાં અને વાઇસરોય ની કાઉન્સિલમાં બધું મથા દતા, પરંતુ તેમાં પશુ ઝળઝી ઉઠવા માટે સમય ઝાળખવો જોઈએ, અને નૂન સમયના પારખુ છે. એટલે જ નૂનની કારકિર્દી એ 'આફ્ટર નૂન' (સાંજ) નથી જોઈ પ્રભાત અને મધ્યાહન જ જોયેલ છે. અંગ્રેજોને પોતાનું રાજ્ય ટકાવી રાખવા ઠેમવાદી મુસલમાન નેતાઓ જોઈતા હતા, અને નૂન સરકાર મા-આપને આશ્વાસન કરવા તક્યાર હતા. સરકાર મા-આપ તેમની કદર કરવા તક્યાર હતી. મલીક સર શીરોઝખાન નૂન આમ સત્તા અને વેભવના એક શિખર ઉપરથી બીજા વધુને વધુ ઉચા શિખરો પર ઠેકતા મથા.

“મર્ખનું” શાણપણું”

૧૯૩૭માં રાજ્ય છટ્ટા જ્યોર્જને રાજ્યાભિષેક થયો ત્યારે તેમના દરબાર માં હોદ્દા પ્રતિનિધિ તરીકે બ્રીટીશ-હોદ્દા યુનીયન જેક અંકિત 'શરૂખત્ત' ધારણ કરનાર નૂન હતા! જ્યારે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંસ્થાને જન્મ યયો ત્યારે તેના બંધારણમાં હોદ્દા પ્રતિનિધિ તરીકે સહી કરનાર નૂન હતા! જર્મની, ઇટાલી અને જાપાન સામેના યુદ્ધમાં બ્રીટીશ વિમલ પ્રધાનમંડળમાં હોદ્દા પ્રતિનિધિ નૂન હતા! અને જ્યારે તેમને ખાતરી થઈ કે જે બ્રીટીશ સરકારની તેમણે આટલી મધી ભાકત અને વફાદારીથી સેવા કરી હતી તે હોદ્દા છોડી જવાની તક્યારીમાં છે, પાકીસ્તાનને પ્રસવ નિશ્ચિત છે અને જનાય ઝીણા પાકીસ્તાનના મેતાજ બાદશાહ યશે સાર, કાયદે આઝમના આ દેશને માથે યડાવી ને જનાય નૂને બધા બ્રીટીશ ઇન્ફાન્ટિબતાય ફેંકા દીધા! તેમના આ મહાન ભામ અન વફાદારીની કદર તરીકે પાકીસ્તાનના મખનરે જનરલ

કાયદે આઝમ ઝીણાએ હોદ્દા અને માન વડે નવાજી દીધા. શિરોઝખાન નૂન માત્ર રાજપુરુષ અને મુત્સદ્દી નથી, સાહિત્યકાર અને વાતોવિખેક પણ છે. તેમની વાતોનાં જે પુસ્તકોના નામ છે: *Scented Dust* અને *Wisdom from fools* વાતોમંથાનાં આ નામે ઉપર હું કંઈ ટીકા નહિ કર. પાકીસ્તાનના કેટલાક નેતાઓ વખમાં પોતાથી વધુ નાની યુરોપી પત્ની ધરાવે છે. ૧૫ વર્ષના નૂન પશુ તેમાંના એક છે.

નૂનનું શાણપણું

ક્યું વહાણુ કુબી જશે તે જાણવાની દુર દેશી નૂનમાં છે. આથી જ્યારે કુબી મયેલા વહાણુમાંથી ઉદરડા નાસ-ભામ કરી મૂકે છે અથવા તેની સાથે કુબી જમ્ય છે ત્યારે શીરોઝખાન નૂન બીજા સલામત વહાણુમાં બદાદુરીથી હંકારતા હોય છે. જ્યારે તેમણે જોયું કે મુસ્લિમ લીગને સિતારો યડતો છે ત્યારે તેઓ તેમાં જોડાઈ મથા. જ્યારે પૂર્વ પાકીસ્તાનમાં મુસ્લિમ લીગને શરમજનક હાર મળી ત્યારે તેઓ સમજી મથા કે એ વહાણુ કુબી જશે, અને તેનો ત્યાગ કરીને પાકીસ્તાનના સરમુખત્યાર મિરઝાએ ટ્રેલારીપબ્લીકન્ટ પક્ષમાં તેઓ મળી ગયા. એમના માટે વડા પ્રધાનની માદી છેટે ન રહી.

નવી દિલ્હીની જે દિવસની મુલાકાત લખને જનાય નૂન પાકીસ્તાનમાં નહેરુ વિશે નહિ તો બારતમાં પોતાના માટે શુભેચ્છા ઉત્પન્ન કરી મથા છે. હમણાં હમણાં તેઓ શાણપણુની બાધા યોલે છે. પરંતુ તેઓ શું યોલે છે તેનું મહત્ત્વ નથી, શું કરે છે તેનું જ મહત્ત્વ છે; કારણ કે તેઓ કણુલ કરે છે કે લામણી ના આવેશમાં તેમનાથી યોલી જવામ છે. તેનો અર્થ એમ નથી કે તેઓ લામણી પ્રધાન છે. તેઓ હડા ગણુતરીબાજ છે.

હેલ્ડું શિખર બાકી છે

નૂન એમની કારકિર્દીમાં એક બહુ ઉચા શિખર ઉપર યડયા છે. હવે એથી ઉચુ એક જ શિખર છે. વર્તમાન શિખર પર તેઓ કેટલો સમય ટકી રહેશે અથવા પેલા સૌથી ઉચા શિખર ઉપર તેઓ કુંદી જઈ શકશે કે નહિ તેની તમારે અટકળ કરી ભેવી. એવી હવા પશુ આવી હતી કે નૂન અને સુહરાવદીનું એક સ્વપ્ન છે:

અવિભક્ત હોદ્દામાં બાગ્યે જ કોઈ મોટા હોદ્દો એવો હતો જ વાઇસરોયે નૂનને નહોતો આપ્યો, અને હવે નૂન પ્રમુખ બન અને સુહરાવદી વડા પ્રધાન! પાકીસ્તાનમાં પ્રમુખને એક

જ હોદ્દો છે જે નૂને હજી નથી ભોમ-વ્યો! ૧૫ વર્ષના નૂનનો સૂર્ય હજી પ્રખર બનશે કે 'આફ્ટર નૂન'માં ઉતરી જશે તે કાણુ કહી શકે? પાકીસ્તાનમાં ૧૧ વર્ષમાં છ વડા પ્રધાન મથા તેમાં સૌથી સારો કોણુ એમ કોઈ પૂછે તો કહેવું જોઈએ કે

દેરકને તેની વિશિષ્ટતા છે. નૂનની વિશિષ્ટતા થી, એમ પૂછો તો કહું કે પાકીસ્તાનના કોઈ વડા પ્રધાને એમ કહું હતું કે "અરે ભારત અને પાકીસ્તાન વચ્ચે મૈત્રીના ધણુ લાખા ધમની આસા રાખીએ છીએ!"

—સોહમ્.

અલાસ્કા-વિરોધી તત્વોનો આકર્ષક પ્રદેશ

પ્રાકૃતિક સૌન્દર્યથી સભર અને મહાન કુદરતી સાધનસંપત્તિ ધરાવતો અલાસ્કા પ્રદેશ ઉત્તર અમેરીકાની આકર્ષક સર્કલની (ઉત્તર ધ્રુવ) નજીક આવેલો છે. સામાજિક આર્થિક અને રાજકીય પ્રયાઓમાં અમેરીકન તેવા અલાસ્કાને ધણીવાર અમેરીકાની નવી સરહદરૂપે મણુવામાં આવે છે—એ અલ્પતન સમાજની સરહદ કે જ્યાં વીમાનો, રેલ્વે અને રસ્તા જમ્ય છે અને જ્યાં ડેળવણીકારો, ખીજનેસમેનો, વિગાનીઓ, કૃષીકારો, લસ્કરી અને સામાજિક નીમોજા સરહદી લોહોની એક નવીન પેઢીનું પ્રતીનીધીત્વ કરે છે. એકલાં અહુલાં દુરનાં મામડાં પણ વર્ષભર નીખમીત વીમાની વ્યવહારથી સંકળાયેલા છે; અને વીગાનીક શોધ-ખોળો કરતી પાર્ટીઓની વરાળથી ગર્મ ઝુંપડીઓથી ન્યુયોર્ક અને વોશીંગ્ટન ટેલીફોન દારા માત્ર અચુક સેકન્ડના અંતરે જ છે!

દર વર્ષે અરે ખેતીલાયક જમીનને સાક કરવામાં આવે છે, ધણીવાર તો મુશ્કેલ સંજોગમાં. આમ છતાં અલાસ્કાની મોટી સંપત્તિ ધિમારતી લાકડાંનાં જંગલોમાં, મોટા ખનિજ વીરતારોમાં કે જ્યાં તેલ અને કાલસાને શુમાર થાય છે, અને તે પશુ હાઇડ્રોઇલેકટ્રીક શક્તિનાં વીપુલ સાધનોમાં. આ ઇલાસની રાહ જુએ છે. આજ તો મચ્છી ઉલ્લોમ એજ અધારકાવાસીઓનો પ્રાયમિક આવકમાર્ગ છે.

રૂથીઆ પાસેથી ૧૮૬૭માં ખરીદાયું ત્યારથી અધારકા યુનાઇટેડ સ્ટેટસનો ભાગ છે. ૧૯૫૬ના જુલાઈના અંદાજ અનુસાર ત્યાંની વસતી ૧૬૧૦૦૦થી વધુ છે અને આમાંનો મોટો ભાગ અમેરીકાથી સ્થળાંતર કરી આવેલ છે, જેમાં નેટીવ લોહો, એસ્કીમોહ અને ઇન્ડીઅનસનો સમાવેશ થાય છે. સાત હજારની વસતીવાળું "જુનો" એ રાજધાની છે. આધુનિક અધારકા નાં અન્ય નમરો છે ફેરબેન્કસ કે જે અધારકન યુનીવર્સિટીનું ધામ છે, વિષ નાં ભરચક વિમાન-મથકોમાંનું એક મથક ધરાવતું મોટું નમર એન્કરેજ, ફેટ્ચીકાન, અધારકાનું માજી રશીયન પાટનગર સૌન્દર્યધામ સીત્કા.

—'મિનલેખા'માંથી.

—૦—

મોખા વીણવાનું કામ ન કરો. કાંકરા જ વીણો. મોખા વીણવાનું બલે કહેવાય 'પણ વીણામ છે તો કાંકરા જ તેમ પોતાનામાંથી ફુટુંથુને કાઢી નાંખો સદ્યથુને રહેવા દો.

—સંતોની અનુલભ વાણી.

જુકકીર્પીમ, ઇનકમ ટેકસ રીટન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલેક્ટર-અ અને ઇનસ્પેક્ટર-અ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૧૨ બાર્કલી આર્કેડ, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, ફેરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, બેહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

માથે બાંધવાની રીબન અને વેણીઓ

મખમલ, સાદીન, ટાયેટા સીદકની, રીબન અનેક રંગ, ડીલાઇન અને સમ્પ્રદમાં મળશે, લગ્ન મંડપ અને મોટર શાણુગાવવા માટે જરૂરબાંધ રીબનો મળી શકશે. બચ્ચાં માટે મખમલ, અને રેસમ તથા ફેદટની ટોપીઓ કીફાયત બાલે બનાવી આપવામાં આવશે. અંગ્રોટે બાંધવા મખમલ, રેસમ, કોટન વિગેરેનાં કુલોની રંગ રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના ધ્રોચસ મળશે.

ઠેકાણું : માખરો હેટ્સ (મો.) લી.

લેડીઝ ઓન્ડ વીલડરન્સ હેટ મેન્યુફેક્ચરર,

ફોન : ૮૩૫-૭૬૮૧

પહેલે માળે,

બોક્સ પરપાઠ.

માસ્કર મેન્સન્સ

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, — બેહાનીસબર્ગ.

હુંથી વાતો

દસ લાખનો દલો

લેખક : શ્રી લક્ષ્મીદાસ રાઠિયા (નછરેખી)

[શ્રી લક્ષ્મીદાસ રાઠિયા નછરેખીના રહેવાસી છે, એમને કંપાણના "નવગૃહી"ના માસિક "આફ્રિકા વાર્તા"માં એમની આ "દસ લાખનો દલો" નામની વાર્તા, એ હરીકાષ્ઠમાં પાંચમાં છનામના દલાની અધિકારી ખની છે.]

રૂઢી એન્જીનમાંથી નિશાની કરેલા સરનામ્બિઆથી, શિખરૂતિ માટે લખાએલ પત્રોને ટપાલમાં રવાના કર્યો બાદ, રવિવારની સવારના નિયમિત ક્રમ મુજબ લિલામગૃહમાં બંધ પહેાંચે. શનિવારની રાત્રે થોડો ઉભરો. યદ્ય અથો હોવાથી આને થોડી સુસ્તી નેતું લાગતું હતું. પશુ જીવનમાં પ્રમતિ કરવી હોય તો મહેનત કર્યે જ છુટકો. યુનાઇટેડ નેશન્સના 'યુનેસ્કો' વિભાગ તરફથી બહાર પાઠવામાં આવતું પુસ્તક —રૂઢી એન્જીન—ખરે જ માહિતીપૂર્ણ અને સહાયક નીવડયું. અને તેથી જ વધુ અધ્યાસ માટે જરૂરી વિનંતી પત્રો લખતાં સહેને એક વાગી અથો.

'શુવા માટે સરસ આદલું. નીંદર ન આવે તો પૈસા પાછા.' લિલામ કરવા વાળાનો અવાજ આવ્યો. 'ત્રણ જ શિલીંગ!' 'ત્રણ શિલીંગ એક વાર.' મેં નોંધા વખર જ ચાર શિલીંગ કરી નાખ્યા. મારો મોય મ્વાંગી ખિચારો નીચે સાદડી ઉપર સૂઈ રહેતો હતો એટલે એને કામમાં આવી જશે, એ ઉપરથી ખીટ મારી દીધી. અને ચાર શિલીંગમાં ત્રણ વાર યદ્ય અથું. 'શી. ચાર. મિ. કેચને.' 'શુખની નીંદર સુખારક' મી. કેચ, અને લિલામ ગૃહમાં હાસ્યનું મોલું ફરી વળ્યું.

હારમાં બ્યારે બાદલું નાખ્યું ત્યારે મારે માદલાના કવરની કે અંદર રની કે અત્યાર સુધી તેના ઉપર સુવાવાળા ની દખા ખાવી તે જ ન સમજાયું. પશુ મને મ્વાંગી ઉપર જરૂર દખા આવી, કારણ કે તેના કરતાં જે અત્યાર સુધી સાદડી વાપરે છે તે જ સારી કહેવાય થેર આવીને પહેલું કામ માદલાને ખોલી નાંખવાનું મ્વાંગી ને કહ્યું; કારણ કે જે કે વાપરી શકાય તેમ હોય તો માદલાપાટ નવું લાવી શકાય. મ્વાંગીએ પશુ કમને બાદલું ખોલ્યું અને સૌના આશ્ચર્ય સાથે તેમાંથી એક સીલખંધ કવર નીકળ્યું. જેના ઉપર લખેલ હતું. 'આ માદલા ના ચાલુ માલિકને અર્પણું' જે કે કાયદેસર તો હું જ માલિક કહેવાઈ. પશુ નૈતિક રીતે તો મ્વાંગી જ કહેવાય છતાં મેં કટુલતાથી કવર ફેડયું.

'હું નીચે સઢી કરનાર શામજી રતનસી...' મને એમ જ થયું કે આને રોટલા જ નથી મળવાના; કારણ કે શામજી

રતનસીનું નામ લોહાની માન્યતા મુજબ પ્રાતઃસ્મરણીય, અરે બૂલ્યો પ્રાતઃ વિસ્મરણીયમાં લેખાય છે. કારણ કે જે બુલ્યેકું લેવાઈ જવાય તો બપોર ના રોટલા તો ન જ મળે. અને મને પશુ યયું કે કયાનો કે ખતપત્રનો રસિક મામ જમવાનું પતાવીને જ વાંચવો. પશુ જમતાં જમતાં તે મહાન વિભૂતિ દષ્ટિ સમક્ષ જ આખાં કરતી હતી. એ જ ઘોળી ટોપી. જે કે, રંજ તો અતિ વપરાયને અંગે ફેરવાઈ ગયો હતો એટલે એક વખત ની ઘોળી ટોપી કહું તો ચાલશે. ડોટ તો રંગ પહેલાં કેવો હશે તે તો કલ્પનાનો વિષય થયો પશુ ચાલુ કાળા રંજમાં ખપાવી શકા, પગમાં ચંપલ, પહેલાં ત્રણ કે ચાર પટીના હશે પશુ અવારનવાર સંખાપા પછી અખાર ના એક બાણુ છ પટી અને ખીછ બાણુ સાત કે આઠ પટીના હશે, અને એ જ ચક્ષમાં. એક બાણુ દોરો અને એક બાણુ ફ્રેમ, અને એક કાચ માં સેલોટેપ મારેલ.

જે કે થોડાક વખત પહેલાં જ એમના આત્માએ ચિરશાંતિ લીધી પશુ સ્મરણમાં તો હેવાત છે. આમળ ઉપર લખે છે - હું નીચે સઢી કરનાર શામજી રતનસી, માઈ અઃ વિલ રાજી ખુશીથી, કોઈના કલ્પા વખર; અને પૂરતા બાનથી, મારા વકીલની સાક્ષી માં બનાવું છું.

(૧) આ વીલ, જેના હાયમાં આવે, તે આ વીલનો કુલ મુખત્યાર માલિક રહેશે.

(૨) આ વીલના માલિકને મારી મેંકમાં શીકરડ ડીપોઝીટમાં પડેલા શી. દસ લાખનો પુરતો ને આવવો હક્ક રહેશે. તેને લગતાં કાયદેસરના કામળીઆ મારા વકીલની આશીસમાં છે, જે આ વીલ ખતાવવાથી બાકીનું બધું કામ વિધિસરથી પતાવી આપશે, જેની શી અબાઈથી આખી દેવામાં આવી છે.

તમને આવા વિચિત્ર વીલથી આશ્ચર્ય થશે. પશુ હું તમારી ફરકસરની નીતિ ની કદર કઈ છું, મને ખખર છે કે આવી વીલ (ગાદલા જેવી વીલ) ડોઇ પશુ માણુસ મરતમાં પશુ ન રાખે, પશુ તમે જે રીતે આ વીલને અપનાવી છે તે માટે હું તમારી કદર કઈ છું અને તેથી જ દસ લાખનો દલો તમને એનાયત કઈ છું. મને ખખર જ છે કે મારા મરણ બાદ

મારી ડોઇ પશુ વીલ મારા વારસદારો પરમાં રાખશે નહિ અને એકશનમાં જ મોકલી આપશે. તે લોહાને ફક્ત મારા નમદ વારસામાં જ રસ છે, તો પછી મારાથી તેઓને ફક્ત નમદ વારસો એલો કેમ આપી દેવાય. માણુસો પોતાના આપદાલઓની વીલને વંશપરંપરામત સાચવતા આવે છે અને તેની યાદી તાજી રાખે છે. જેથી બ્યારે પૈસાનો વારસો એકકદમ મળે લારે તે લોહાને યાદી આવે કે આ જ પૈસો મેળવવા માટે અમારા વડવાઓ એ એક ને એક કપડાં, એક ને એક વીલને વર્ષો સુધી વપરાય કરીને વીલને ની કીમત સમજતા હતાં અને નાણાં ની કીમત પશુ આંકતા હતા. આને એ જમાનો નથી રંજો અને આને મારી બધી વીલોનું લિલામ યદ્ય જશે, તો પછી વારસાનું લિલામ કાં ન યામું અને તો પછી વારસદાર તરીકે જે લોહા વારસાની કીમત સમજે તેને કેમ ન આપવો? માટે આ વીલના પ્રથમ વાંચક અત્યારથી તું-દસ લાખ તો વારસદાર છે, તેનો સહઉપયોગ કે દુરપયોગ તારે હરતક છે.

વીટનેસની સઢી. લિ. શામજી રતનસીની સઢી. વકીલ.....

હું તો વીલ વાંચીને વિચારમાં જ પડી અથો. શું આ સત્ય હકીકત હશે? તો પછી આ વારસો મારો કે મ્વાંગીનો? કાયદેસર રીતે મ્વાંગી જ તેનો માલિક અથાય. પૈસા આખી ને મ્વાંગીને પ્રુથ પશુ કરી શકાય. પશુ કાંઈએ ન આપું તો મ્વાંગી કાંઈ જ ન કહી શકે. પશુ આ બધી માયાકુટમાં પડ્યા સિવાય મેં વકીલને થેર જવાનું નકકી કયું અને તેમને વીલ ખતાવ્યું.

'એલો ત્યારે વીલ તમારા હાયમાં આવ્યું.' વકીલે વીલ જોઈને ટુરત જ મને કહ્યું.

'મેં તેમના સનને (પુત્રને) છુટ્ટાની ડોઇ પશુ વીલ ન વેચવા માટે ખાસ લલામજી કરેલી, પશુ છુટ્ટો પશુ મનુખ મોઠ નીકળ્યો.' મને 'માદલા જેવી વીલ' પાછળથી લખાએલ શબ્દ ઉપર આંખળી મૂકીને કહ્યું. 'આખરે તેમાં છેતરી અથો.' માદલું પ્રુથ જ ખાસ મારતું હતું તેટલા માટે તેને વેચવામાં વાંધો નથી એમ મેં જણાવ્યું હતું અને એકશનમાં મોકલતા પહેલાં એમે બને બાણુએ ખોલીને ચેક કરીને મોકલાવેલ.' 'બેર. કાયદેસર રીતે તમે શી. દસ લાખના દક્કદાર કહેવાવ.' અને મેં તે જ ગાદલું શા માટે ખરીદ કયું હતું વગેરે જણુવાની તેમજી હન્ટેબરી ખતાવી અને મેં પશુ પ્રુક્ષા દિલે બધી હકીકત જણાવી અને સાથે નૈતિકતાનો પ્રથ પશુ છેડ્યો.

'જે, મિસ્ડર, દસ લાખ જેવી રકમ તમે મેળવી શકો તે વાત એક

બાણુએ જવા દો. પશુ જેવા પશુ નહિ' મળે. 'માટે વેલિયાવેડા જવા ઇને દસ લાખનો દલો હાય કરવાનો પ્રયત્ન કરને.' 'જે, કે, દસ લાખ જેવી રકમ છુટ્ટાનો સન સરતી રીતે આખી દેશે તે વાત પશુ જુલી જશે. તે આ વીલ ખતાવતી વખતે છુટ્ટાની અક્કલ કામ નહોતી કરતી, પામલ યદ્ય ગયા હતા વગેરે બાબતો 'કોર્ટ'માં પ્રુવ કરવાની કોશિષ કરશે, અને તે માટે, દસ લાખ હાય કરવા માટે તમારે પશુ શરૂઆતમાં વકીલને 'કોર્ટ' શીની સારી એવી રકમ ખર્ચવી પડશે, તે બાદ કોર્ટના ડીસીઝન ઉપર પધો આધાર રહેશે.'

હું તો વકીલની વાગધારાથી અવાચક જેવો જ યદ્ય અથો. વકીલાતની શિખરૂતિ માટે મેં જે બધા વિનંતીપત્રો લખ્યા હતા તે નકામા લાગ્યા; કારણ કે આવી વાચાળતા વકીલાત પાસ કર્યો પછી મારામાં આવશે કે કેમ તેની શંકા હતી અને વકીલના અને કોર્ટનાં આદલા મોટા ચકાવાઓ હશે તેનો તો મને ખમાલ જ ન હતો. મને તો એમ જ હતું કે જે ડોઇ સાચો ડેઇસ લડવો હોય તો હાંમેશાં જીત જ યાય છે; કારણ કે સત્ય એ સત્ય જ છે અને ખોટા ડેઇસ લેવા નહિ એવો નિર્ણય કરીને ખેટો હતો. પશુ મને લાગ્યું કે ન્યાયની આ જળમાં ઘણી વખત ખોટાનું સાચું અને સાચાનું ખોટું યદ્ય જવાની વકી ખરી.

'ઉમા રહો, હું તેમના સનને ફેન કરી જોઈ.' અને વકીલ સાંબ ઉભા થયા, 'હલો કાન્ટ, આપ વોન્ટ હું રેલ યુ સમ વેરી બેઠ ન્યુઝ, (મારે તને વશ્યા માદા સમાચાર આપવાના છે.) થેર ક્ષપ્સ વીલ હેઝ બીન ફાઉન્ડ એન્ડ આય હેવ ગોટ એ કલેષ્ટ મેન્ટ ખીસાઇડ મી. (તારા આપનું વીલ મળી આવ્યું છે અને તેનો દક્કદાર મારી સમક્ષ ખેટો છે) અને વકીલ સાંબે વીલની બધી હકીકત સંખળાવી. અને બ્યારે 'રાઈટ યુ આર' કરીને વકીલ મારી સમક્ષ આવ્યા, લારે જણાવ્યું કે મિ કાન્ટ અઈઝી આવી રહ્યા છે. થોડીવાર બાદ મોટરને અનાજ આવ્યો અને રવીવારના પુશ્ટ મેં તેમજ સહેદ ફેલેનલના પાટલુનમાં સનજ મએમેા યુવાન અંદર આવ્યો.

'માઈ નામ શશીકાન્ટ, પશુ મને 'કાન્ટ'ના હુકા નામે બધો જોળખે છે.' મારી સાથે હરનધુનન' કરતાં પોતાની જોળખાણુ આખી.

'મને 'કુમાર' નામે અંખર 'અરુથ' થી જોળખે છે.' મેં મારી જોળખાણુ આખી.

'મને વકીલ સાંબે બધી હકીકત ફેનમાં કહી. ઓ. કે. ડગ ઇઝ ડગ, નાવ ઘેટ ફેનનોટ બી અનડન.' (ખનવા કાળ બની અથું, એમાં ના કરી શકાય

તેમ નથી.) તો હવે તમારો શો આપણીઆ છે.

વકીલ સાંભે મારી 'કાયદેસર'ના હકની બધી વાત કહી પણ નૈતિક હકની વાત કહી નથી એટલે મારે તે પણ કહેવાની રહી' અને મેં મારા વિચારો મ્વાંગીના હક માટે રજોવ્યા.

'કેટ ઇન્ફ્રેકસલન્ટ આપણીઆ' (વિચારો ઘણા સુંદર છે) મિ. કાન્તે મ્ની વિચાર સાંભળ્યા પછી કહ્યું. ત્યારબાદ મેં વકીલને વીલ કાયદેસર રેટલી મુસીબત બાદ ચર્ચ શકશે તે પણ બધામ્નું. ત્યારે મિ. કાન્તે વીલ વાંચી તે કહ્યું.

'શુભો, મિ કુમાર, કાંધરની ભયારે છેલ્લી ધરી હતી ત્યારે મેં કાંઈ છેલ્લી ઇલા-બાકી હોય તો જણાવવા કહ્યું. ત્યારે એટલું જ કહેલું કે 'જીવનમાં કુશીલિયા પછી જોઈ, હાડમારીઓ પણ સખત વેટલ છે, પણ જો છેલ્લે મુખરૂપે મરી ચકાય તો પણ ધણું કાફ છે. નાણાં મેળવવાં અને ભેળાં કરીને સાચવી રાખવા અધ્યમ મહેનત કરી પણ આખરે સાથે લઈ તો નથી જવાના પણ મરણ બાદ વંશ-વારસ તેને હકથી રીતે વેડવી ન દે તો સાફ.' ત્યારના શબ્દો હજુ પણ મને યાદ છે, મિ. કુમાર, અને ત્યારે મને સારીયે સંપત્તિ દાનમાં આપી દેવાનું કહ્યું હોત, અને જરાયે આંચકો ન થાત. ત્યારે તેમના મરણ બાદ હું તેમના વીલને પ્રોટેસ્ટ કરનાર મોખૂં અને તે પણ મરી ગયેલા મુરખ્ખીને પામલ કરાવીને તે એ વારસો હાથમાં રાખું એવો હું નીચ નથી. આને મારામાં કમાઈ લેવાની ચકિત છે પણ તે સંપત્તિનો મોહતાજ દોત તો પણ આવા સંભોગમાં હું તેને હાથ ન થયાડત.

મેં શશીકાન્તની વાત સાંભળીને લાગણીને ઉપરો આવી ગયો અને આંખમાં આવેલાં આંસુ ઝુલતો હતો ત્યાં વકીલનો અવાજ આવ્યો :

'ખરે જ મજા ઝાંડા જો ભોજા થયા છે, એકને માતખર રકમ મલે છે તો કાળીઆને વચમાં લાવે છે, ખીલો પોતાની રકમ હાથમાં રાખી ચકે તેમ છે તો તેને વડીલની આમન્યા આડી આવે છે. ખરે જ આવાં દીવારવનેા બેનારાઓ હજુ હવાત છે તેનો મને આને જ અનુભવ થાય છે.'

એ બાદ અમેએ ત્રણ ચાર કલાક સુ લાખના દહાની વ્યવસ્થા માટે ચર્ચામાં ગઈયા. મેં મારો હક મનની ફેવરમાં લઈ-લેવા તેમ જ વીલ કાઢી નાખવાની વધવારી ખતાવી પણ કાન્ત તે માટે બિલકુલ તથ્યવાર જ ન થયો. દસ લાખ જેવી રકમ મારા જેવા કદના માણસ માટે ખુબ જ મોટી રહેવાય પણ કોઈ વખત

આદર્શના ઘોડાપુરમાં વાસ્તવિકતાની ભુમિકા દેખાતી જ નથી. અને આવી જ કોઈ આદર્શ ઘેલોને હિસાબે કોઈ સામાન્ય મનુષ્ય મહાન બની જાય છે અને ઇતિહાસમાં અમર નામ મૂકી જાય છે. અને તેવું જ પૂર્વ આફ્રિકા ના ઇતિહાસમાં થયું. દસ લાખની રકમનું એક ટ્રસ્ટ બનાવવાનું નકકી કર્યું. અને આફ્રિકાને પ્રાથમિક ડેવલપ્મી તેમ જ ઉપયોગી ધંધા શીખવવા માટે તેનો ઉપયોગ કરવો અને ટ્રસ્ટી તરીકે મારું કાન્તનું, વકીલ નું અને મ્વાંગીનું નામ રાખવા નકકી કર્યું. ત્યારે વકીલ સાંભળ બોલી ઉઠ્યા :

'અભ્યા, ખીલના માટે શિખવટિતિ જાનો ટ્રસ્ટી મઈ ગયો પણ તારે પોતાનો તે વિચાર જ ન કર્યો.'

'ઘણા કામગી લખ્યા છે. તેમાંથી

એકનો જવાબ નહિ આવે?' 'માની લે કે આવી ગયો. તારી શિખવટિતિ મારા તરફથી, પણ ચરત એટલી કે વકીલાત પાસ કરીને મારી સાથે પ્રેક્ટિસ કરવી. જે મારા સ્વભાવ માં જ ન હતું, તે તમારા જેવા જીવાનિયાએ મને આને શીખવ્યું. ફનીયામાં ઘણામાંથી ઘણું અને થોડા માંથી થોડું આપવાવાળા ઘણા છે પણ સર્વવને ન્યોહાવર કરનાર પણ તમારા જેવા પણ પડ્યા છે, તેનો મને ખ્યાલ આવ્યો. અને મને પણ લાગ્યું કે તું વકીલ થઈને આવે ત્યારે મારે પણ નિવૃત્તિ લઈને સેવાનું કાર્ય કરવું.' ત્યારે વકીલ સાંભળ ગદગદ થઈ ગયા હતા અને ભાવનાનાં આંસુ તેમની આંખના ખુણાઓમાં ડોકિયાં કરી રહ્યાં હતાં.

—'જનશુતિ'માંથી.

આત્માને પરવર દિમાર, પરમાત્મા આપાશન આપે અને શાંતી બધે એજ પ્રાર્થના.

* * * મદુમા (S. R.) ના રહીય પુરષો-તમ ફુલબ જેઓ રોડેશીયા ૧૯૧૦ આવેલા અને એક વર્ષ એક્સ હલેટસ માં રહી મદુમા આવેલા તેમનું તા. ૫-૯-૫૮ના દીને હૃદય બંધ થવાથી મૃત્યુ પામ્યા હતા. તેમની ઉંમર ૬૮ ની હતી. તેમની પાછળ વિધવા બાઈ કાશી તથા તેમના પુત્ર ધીરુભાઈ તથા ૬ પૌત્રો મૂકી ગયા છે. તેમના પુષ્પાયે 'મ'ના સ્વરૂપ કાશીમૈન તથા બાઈશ્રી ધીરુભાઈ તથા 'મ'ગારસ્વરૂપ ગાઈમિન તરફથી નીચે મુજબનું દાન મળ્યું છે. મદુમા ઇન્ડિયન ઐસોસી-એશન પા. ૧-૧-૦; મદુમા સ્ટાર કુટબોલ ક્લબ પા. ૧-૧-૦; સેન્ટ્રલ આફ્રિકા ચુબર યાત્રિ મહાસભા પા. ૧-૧-૦; દેશની યાત્રિ સંસ્થાને પા. ૨૧-૧૦-૦. તેમના આત્માને શિર શાંતી બધે એજ પ્રાર્થના.

સામાજિક ખબરો

સાલાર સ્વીકાર :

- બારતીવેની બાલકૃષ્ણ મીસ્ત્રી, લુસાકા, પા. ૧-૦-૦
- કે. દયાલજી, બેકસ ૨૬૮, રેન્ડરટન, શી. ૧૦-૬
- આર. એન. ભમા એન્ડ કં., મોરવેનગોન, ટ્રાંસવાલ, પા. ૧-૧-૦
- કમશીલ ટ્રેડિંગ કંપની, ભોદાનીસખર્, પા. ૧-૧-૦
- રેવાબેન ગોવિંદ કુવરજી, કવીન્સટાઉન શી. ૧૦-૦
- એલ. રામા, ઘુલવાયો, પા. ૧-૧-૦

શ્રી ઇસ્ટ લંડન મોર સેવા મંડળ

ઉપરોક્ત સંસ્થાની વાર્ષિક જનરલ મીટિંગ તા. ૩-૮-૫૮ના રોજ શ્રી બાવજીભાઈ મીઠાના પ્રેમ પદે મળી હતી. પ્રમુ પ્રાર્થના બાદ મંત્રી શ્રી કનેપાભાઈ રામા પરેલ તત વર્ષની મીનીટ વાંચી સંભળાવી હતી. બાદ ખબરની શ્રી પુન્નાભાઈ લાલાએ સર વાકું રજુ કર્યું હતું મંત્રીએ તત વર્ષ દરમીયાન કરેલ કાર્યની રૂપરેખા આપ્યા બાદ ચાલુ વર્ષ માટે નીચેના કાર્યવાહકો ચુટાયાં હતાં. પ્રમુખ : શ્રી બાવજીભાઈ રામજી; મંત્રી : શ્રી કેશવભાઈ સોમા; ખબરની : શ્રી પુન્નાં ભાઈ લાલા.

કમીટી-અવશી : કનેપાભાઈ રામા પરેલ, બાવજીભાઈ મીઠા; નારજીભાઈ રામજી, મનમભાઈ સોમા.

અખસ્તાન

લેડીસ્મીથમાં નાટાલની પ્રખ્યાત પેટી મેક્સ એમ. એમ. આગોડ કુપની ગ્રે. લીમીટેડના સંચાલક વયો-

વૃદ્ધ ૭૬ વર્ષ ઉમરે હાજી અહમદ કાસમ મુલ્લાં તા. ૧૪-૯-૫૮ના રવિ-વારે સાંજે આચરે સાડા પાંચ વાગે ઇતિકાસ (સ્વર્ગવાસ) થયા છે સોમવારે એમની દેહન ક્રિયા વખતે રથાનિક ત. બહારથી દરેક વર્ષના બાઈઓએ સારી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. કબરસ્થાનની અંતિમ પ્રાર્થના (શતેદા) શંકવાલથી પધારેલા મીલાના અમિર દીનના મુબારક હસ્તે થઈ હતી. મીલા ના અમિરદીન એઓ મરહુમ પ્રોફેસર આબેમોયા ઉસ્માનીના ભાણે જ ચાપ મરહુમ હાજી એ. સી. મુલ્લાં એ (શીયાન) મુલ્લાંના નામથી મસ્જીદ હતા. મેક્સ આગોડની પેટીએ શ્રવેશરોનું વિશ્વાતિચુક છે. પરોપકારી કંડ માટે કાષ્ટપણ પરમાર્થો આવે ત્યારે ઉવરાણા ની સીરટ આગોડને ત્યાંથી શર થાય, દરેક ખેલ રમતની સંસ્થાઓ તથા સુલ ખત્યાદી, લેડીસ્મીથમાં ગુજરાતી તથા હાંદી રાનીયાળા ૩૪ વરસથી આલે છે એ, એમ. એમ. આગોડના તરફથી આવેલા નિયાળ ગૃહને આભારી છે. હાજી એ. સી. મુલ્લાંના ન્યેષ્ટ પુત્ર, હાજી ઇરમાઈલ મુલ્લાં પણ ફજલથીના દિલ્લચરખી સડ્ડન છે તેઓ C. O. (કમીસનર એક્સ એક્સ) પણ હિતકાર્યમાં પોતાનો ફાગો આપે છે મરહુમ હાજી એ. સી. મુલ્લાં પોતાનું બહેણું કુટુંબ ચોક કરતું મુકી ગયા છે એમના સંપ્રકમાં જે આવેલા સગાં રોહિએને એમના મામાણુ સ્વભાવના લખને દિલ્લીર થયા ન રહે. અમે પણ મરહુમના કુટુંબને યથેલી મદાન પ્રોટ બદલ દિલ્લોહ વ્યકત કરવાની તક લઈએ છીએ અને મરહુમની (૨૬)

મોટા માણુસોની વાત

ન્યોર્થ વોશિંગ્ટન પોતાના મિત્રો અને ઉચ્ચ સેનાપતિઓ સાથે ક્યાંક જતો હતો. ત્યાં રસ્તામાં એક હબ્સી મળ્યો. તેણે વોશિંગ્ટનને જોઈ, પોતાની ટોપી ઉતારી. એજ પ્રમાણે વોશિંગ્ટને પણ તેના અભિવાદનનો જવાબ આપ્યો.

આ જોઈ તેના મિત્રોએ કહ્યું, આપ પણ જલા માણુસ છો કે, એક કાળા માણુસ પ્રત્યે સન્માન દાખવો છો.

વોશિંગ્ટનને જવાબ આપ્યો, મિત્રો શું તમારો એ વિચાર છે કે જ્યારે એ બીચારા અભણ હબ્સીએ મારા પ્રત્યે એટલી સભ્યતા પ્રદર્શિત કરી ત્યારે હું શું અસભ્ય વર્તન કરી તેના થી પણ ઉતરું?

“વોશિંગ્ટન પોસ્ટ”

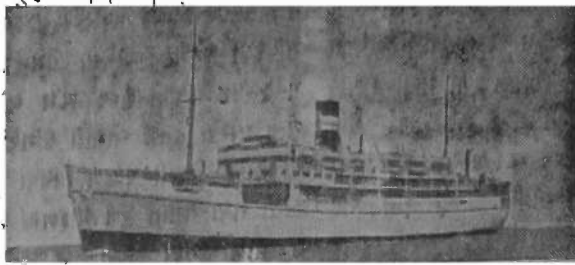
રંજ તરંગ

રોજ મંદીરે જતી એક સ્ત્રીએ રસ્તાના ખુણે બેઠેલા મિશુકના વાંટકા માં ટેવ પ્રમાણે એક આને નાખી દીધા પણ પછી તેણે તરત જ કહ્યું, “અરે અહીં તો રોજ એક આંધળો બેસે છે અને તું એની જગ્યાએ ક્યાં થી આવ્યો? તું કોણ છે?”

મિત્રારીએ જવાબ આપ્યો, “હું તો બહેરામુગો છું અને એ આંધળાના કહેવાથી જ હું એની બદલીમાં આને અહીં બેઠો છું કારણ કે તે સીનેમા જોવા ગયો છે.”

બી-આઇ

મુખ્ય કરાંચી અને ઇસ્ટ આફ્રીકાના બંદરો વચ્ચે મુસાફરી કરે છે.



સ્ટીમર કંપાલા પ મી ઓક્ટોબર ઉપર છે.

સ્ટીમર કરંજા રહેમી ઓક્ટોબર ૧૯૫૮ના આવશે ને કરાંચી થઇ મુખ્ય જવા ૪થી નવેમ્બર ૧૯૫૮ના ઉપર છે.

મુખ્ય અથવા કરાંચીનું ભાડું:

ફર્સ્ટ ક્લાસ	એક	બોરાક	વગર	પા. ૬૨-૦-૦
સેકન્ડ ક્લાસ	"	"	"	પા. ૧૦-૧૫-૦
થર્ડ ક્લાસ	"	"	"	પા. ૪૧-૧૦-૦

વધુ માહિતી માટે મળો યા લખો:

શેખ હિમેદ એન્ડ સન્સ
(પીટી લીમીટેડ.)

૩૯૦ પાઇન સ્ટ્રીટ, — ડરબન.

ટેલીફોન: ૨૦૪૩૨ — ટેલીગ્રાફિક એડ્રેસ "કરામત."

લીસ્ટ નં. ૪ બોધમદ નવાં પુસ્તકો

નવતના ઉત્તિહાસનું સંક્ષિપ્ત રેખાદર્શન (નવાદરસાલ)	૧૦
મહાદેવભાઈની ડાયરી ભાગ ૧ થી (ગુજરાતીમાં નથી. હાંસીમાં જ છે)	૧૦
" " " " " " " " " " " "	૧૨
" " " " " " " " " " " "	૧૧
" " " " " " " " " " " "	૮
જીવનનો આનંદ (મહા મલિકર)	૮
અમારાં બા (વનમાળા નેપર)	૪
જેનવણી વિહાસ	૩
ચીન દેશનાં કથાનકો (યુકલભાઈ ભવાઈ)	૨
બહુવા જેવી વાતો " "	૧
જીવન અને મરણ " "	૧
પદ્મ સંસ્થાપકો " "	૧
પચાસ પ્રેરક પ્રસંગો " "	૨
પ્રતિભાવ રોલ " "	૧
ભક્તરાજ " "	૨
બોધક ઇતિહાસ " "	૨
મોટા માણસનાં મન " "	૨
શીવ અને સદાચાર " "	૧
શેખ સાદીની બોધ કથાઓ " "	૧
સંત સમાજ " "	૧
માનવ જીવનનું ઇતિહાસ " "	૧
પ્રાચીન શીલ્પ કલાઓ (ગોપાલકાંત ઇ. પટેલ)	૧
ગાંધીજીનો, વિનોદ (લક્ષ્મણાઈ મકનલ)	૨
બાપુનાં બા ને પત્રો (મણીલાલ ગાંધી)	૨
કસ્તુરબા સ્મારક અંક (ઈ. એ.)	૧
ગાંધી " " " " " "	૨
ગોલ્ડન જ્યુબીલી " " (ક્રીનીક્)	૧
ગુજરાતી અંગ્રેજી ભાષાંતર પાઠ માળા (ભાગ ૪ થી છે.)	૨

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal.

બી કવીન્સલેન્ડ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ

૧૮૮૬માં ન્યુ સાઉથ વેલ્સમાં સ્થપાઈ છે

આગ અકસ્માત તથા દરીયાઈ માલને

— વિમો —

તેમજ બધી જાતના વિમાન કામ કરે છે.

ખાસ હિંદી પ્રતીનીધી

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રૂસ્તમજી

વધુ વિગત માટે મળો અથવા લખો

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ — બોક્સ નંબર ૪૭૬ — ડરબન.

ટેલીફોન નંબર ૪૭૪૫૩ અને ૪૭૮૮૮.